
ČÁST I
KAPITOLA 1

Svým nástupcům, kteří budou po mně sedět na mém dvojím trůně, předkládám k poznání dvojí život tohoto světa, aby si zvolili lepší. O tomto dvojím životě získáme názornější představu, jestliže uijeme podobenství o dvojí tváři. Neboť jako tvář, kterou spatřujeme v zrcadle, je prázdná a není nic, tak i život hříšníků je prázdný a není nic. Proto praví sv. Jan v evangeliu: *A bez něho nic není učiněno*. Ale jak se může obrátit v nic skutek hříšníkův, když jej přece sám učinil? Učinil však hřích, nikoli skutek. Opus [dílo, skutek], se odvozuje od slova optatio [žádost]; a hříšník si stále žádá rozkoše a poskvřňuje se jimi. Vskutku se však ve své touze klame, protože touží po věcech podléhajících zmaru, které se obracejí vniveč. A tak se pohřbívá zároveň s ním i jeho život, neboť když tělo vchází do bran zániku, končí se i jeho žádosti.

Avšak o druhém životě praví Jan evangelista: *Co učiněno je v něm, byl život a život byl světlem lidí*. Ale jak uzpůsobíme život v něm, aby život byl naším světlem, o tom nás učí Spasitel, když říká: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm*. Kdo jsou živi z takového duchovního pokrmu, zůstávají na věky. Povšimněme si, kterak jsou z něho živi. Požíváme-li tělesně různých pozemských pokrmů podléhajících zkáze, zdali nemusíme mít na ně chuť a zdali je naše vnitřnosti nemusí dychtivě přijmout a rozvést je po údech našeho těla, aby se proměnily v krev a aby duch, který přebývá v krvi, mohl tam také přebývat s naším životem? Ale protože tělo podléhá zkáze, člověk umírá.

Kdo ale pojídá onen chléb duchovní, z kterého žije duše, zdali není třeba, aby takový člověk po něm ve své duši toužil, žádostivě jej přijímal a horlivou láskou k němu lnul, aby se v něm roznítily jiskry onoho pokrmu žehem slasti a lásky a v nich aby duše měla svůj pokrm pro život a přebývala v něm? A jako není v onom pokrmu nic, co by podléhalo zkáze, tak ti, kteří v něm přebývají, jsou ušetřeni veškeré zkázy a budou živi na věky. To potvrzuje Spasitel, když říká u Jana v 6. kapitole: *Toto je chléb živý, který sestoupil z nebe, a bude-li kdo z něho jísti, nezemře na věky*. Život věčný je světlo člověka a bez Boha ho nelze dosáhnout. A proto praví tentýž evangelista: *A život byl světlo lidí*, protože jiný život pokládá za smrt. A vskutku, je to smrt, neboť takový život je přetřpký. Co je ostatně trpčího, než být milovníkem rozkoší a potom za ně snášet takové tresty? Vždyť nejsou toliko mrtví, nýbrž každou hodinu

ČÁST I KAPITOLA 1

Svým nástupcům, kteří budou po mně sedět na mém dvojím trůně, předkládám k poznání dvojí život tohoto světa, aby si zvolili lepší. O tomto dvojím životě získáme názornější představu, jestliže užijeme podobenství o dvojí tváři. Neboť jako tvář, kterou spatřujeme v zrcadle, je prázdná a není nic, tak i život hříšníků je prázdný a není nic. Proto praví sv. Jan v evangeliu: *A bez něho nic není učiněno*. Ale jak se může obrátit v nic skutek hříšníkův, když jej přece sám učinil? Učinil však hřích, nikoli skutek. Opus [dílo, skutek], se odvozuje od slova optatio [žádost]; a hříšník si stále žádá rozkoše a poskvřňuje se jimi. Vskutku se však ve své touze klame, protože touží po věcech podléhajících zmaru, které se obracejí vniveč. A tak se pohřbívá zároveň s ním i jeho život, neboť když tělo vchází do bran zániku, končí se i jeho žádosti.

Avšak o druhém životě praví Jan evangelista: *Co učiněno je v něm, byl život a život byl světlem lidí*. Ale jak uzpůsobíme život v něm, aby život byl naším světlem, o tom nás učí Spasitel, když říká: *Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm*. Kdo jsou živi z takového duchovního pokrmu, zůstávají na věky. Povšimněme si, kterak jsou z něho živi. Požíváme-li tělesně různých pozemských pokrmů podléhajících zkáze, zdali nemusíme mít na ně chuť a zdali je naše vnitřnosti nemusí dychtivě přijmout a rozvést je po údech našeho těla, aby se proměnily v krev a aby duch, který přebývá v krvi, mohl tam také přebývat s naším životem? Ale protože tělo podléhá zkáze, člověk umírá.

Kdo ale pojídá onen chléb duchovní, z kterého žije duše, zdali není třeba, aby takový člověk po něm ve své duši toužil, žádostivě jej přijímal a horlivou láskou k němu lnul, aby se v něm rozlítily jiskry onoho pokrmu žehem slasti a lásky a v nich aby duše měla svůj pokrm pro život a přebývala v něm? A jako není v onom pokrmu nic, co by podléhalo zkáze, tak ti, kteří v něm přebývají, jsou ušetřeni veškeré zkázy a budou živi na věky. To potvrzuje Spasitel, když říká u Jana v 6. kapitole: *Toto je chléb živý, který sestoupil z nebe, a bude-li kdo z něho jísti, nezemře na věky*. Život věčný je světlo člověka a bez Boha ho nelze dosáhnout. A proto praví tentýž evangelista: *A život byl světlo lidí*, protože jiný život pokládá za smrt. A vskutku, je to smrt, neboť takový život je přetrpký. Co je ostatně trpčího, než být milovníkem rozkoši a potom za ně snášet takové tresty? Vždyť nejsou toliko mrtví, nýbrž každou hodinu

znovu umírají. Ale ty, co jsou živi životem věčným, právem nazýváme živými, protože se mocně opřeli smrti tím, že odmítli tělesné rozkoše a za odměnu získali rozkoše věčné.

Ale mnozí požívají duchovní pokrm bez chuti a žádostivé touhy a ze svých srdcí jej vyvrhují. Běda jim, neboť jejich provinění je popsáno v případě Jidášově a trest bude jako u Dátana a Abirona; a ten pokrm nebude prospívat jejich duším jako výživa. Což nepozorujete, že když zvíře žere bez chuti, krmě mu nepřispívá k výživě a zvíře se naopak trápí bolestí? Mnohem více se však budete trápit vy, protože váš trest bude věčný, jako pokrm je věčný. Zapřísahám vás, varujte se šlépějí takových lidí, žádejte si však přijímat k posile svých duší onen pokrm a nechtějte žít právě bez něho, abyste žili na věky.

Ne samým chlebem živ je člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst božích.

Vždyť nebeský chléb není toliko chlebem, nýbrž i tělem a slovem, neboť tělo samo o sobě nemělo by potravu pro život věčný. Kterak ale onen chléb je tělem, praví Spasitel: *Chléb, který já budu dávat, je mé tělo.* A to tělo je slovo, jak říká Jan v evangeliu: *A slovo tělem učiněno jest.* To slovo byl Bůh, jak o něm říká tentýž evangelista: *A Bůh byl slovo.* A tak je onen chléb tělem, slovem i Bohem. Kdo chce ten chléb přijímat, musí přijímat tělo, slovo i Boha v onom chlebě nebeském, jenž se nazývá chlebem andělským. Při přijímání chleba je nutné, aby se přijímalo slovo pravdy. O tom slově praví Kristus: *Já jsem pravda a život.* Kdo neslyší a nepřijímá slova pravdy, nepřijímá onen chléb.

Mimo to musí ten, kdo přijímá chléb, přijímat tělo. Neboť když jej Pán rozdával svým učedníkům, řekl: *Toto je tělo mé, které za vás bude vydáno,* a krev toho těla dal jim říka: *Toto je kalich krve mé nového a věčného zákona, která bude za mnohé vylita.* Když pak člověk přijímá ono tělo, nechť zničí tělo své a vydá ho za Krista a nesa svůj kříž ať ho následuje, aby se stal účastníkem jeho smrti a utrpení a v budoucnosti měl podíl na slávě jeho jména. Avšak když přijímá tělo, je třeba, aby přijímal i onen pravý chléb, jak on sám říká: *Já jsem chléb pravý, který jsem sestoupil z nebe.* Tímto chlebem nám sám Kristus potvrdil nový a věčný zákon. O tomto potvrzení zpívá David v žalmu: *A chléb ať posílí srdce člověka.* A David nikoli nadarmo mluví v podobenství o věčném chlebě. Neboť jeho dům se nazývá Bethlem, což se vykládá jako »dům chleba«. Bůh si přál, aby se z tohoto domu narodil jeho Kristus, který je pravý chléb. A proto jej Písmo označuje »z domu Davidova«, to jest z domu chleba. Onen chléb pak utvrdí vaše srdce i duše ve svaté lásce a své milosti, abyste tak mohli projít královstvím dočasným a neztratili přitom království věčné. Amen.

KAPITOLA 2

Až pak budete panovat po mně ozdobeni královskou korunou, mějte na mysli, že i já jsem kraloval před vámi a že jsem se obrátil v prach a v hlínu červů. Podobně přejdete i vy jako stín a jako polní květ a klesnete mrtví. Co je platná urozenost nebo nadbytek majetku, není-li při nich čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na svaté vzkříšení? Neposuzujte svůj život jako lidé bezbožní, kteří nesprávně uvažují: Jestliže je tak nepatrné to, čím jste zde, protože od Boha stvoření a z ničeho jste se narodili a protože se po tomto životě opět v nic obrátíte, jako byste bývali ani nebyli. Vězte, že máte věčného otce a jeho syna, našeho pána Ježíše Krista, který je *prvorozený mezi mnoha bratřími* a který vás chce učinit společníky svého království, budete-li zachovávat jeho přikázání a neposkvěrníte-li svou mysl a svědomí chťicem krve a svého těla; pak se stanete syny božími, jak praví Jan v evangeliu: *Dal jim moc, aby se stali syny božími*. Chcete-li se tedy stát syny božími, zachovávejte přikázání svého Otce, která vám zvěstoval skrze svého syna, našeho pána Ježíše Krista, krále nebeského, vy, kteří zastáváte jeho úřad a takovou hodnost zde na zemi.

Dále je ještě větší přikázání: milovati Pána Boha z celého srdce a z celé duše a bližního jako sebe samého. Budete-li milovat Boha touto láskou, nebudete se strachovat položit pro něj svůj život a nebudete se bát těch, kteří sice mohou usmrtit tělo, ale duši zahubit nedovedou. Budete se však bát svého Otce, který má moc spasit i uvrhnout do věčného ohně. Budete-li ale chodit v bázni boží, bude moudrost počátkem vašich skutků a budete soudit své bratry v spravedlnosti a pravdě, jak i vy sami doufáte, že budete souzeni od Pána; takto se neodchýlíte na scestí, neboť cesta Páně je přímá. A budete milosrdní k nuzným a chudým tak, jak si sami přejete dosáhnout milosrdenství od Pána ve své nuznosti a křehkosti. Vaše moudrost bude posílena mocí Páně, takže *zláme kovový luk*, zvítězíte v udatných válkách a bezbožní před vámi padnou, kdežto spravedliví se budou radovat. Také úmysly vašich nepřátel Bůh rozptýlí a naučí vás konat spravedlnost a právo. Odhalí před vámi tajemství, ukáže vám, jak spravedlivě vyšetřovat, i nezakryje prohnání muž před vaší tváří svou špatnost, protože bude ve vás duch moudrosti a rozumu Páně. I zastřeny budou před vámi oči nespravedlivých, Bůh odejme z jejich srdcí slovo a jejich výpovědi budou zmatené. Muž spravedlivý však zachová svůj život a tak bude povznesena čest králova, neboť *čest králova miluje právo*. A vaše žezlo bude vzkvétat před Pánem, protože jste ho podali tomu, kdo padl,

a bezmocného jste vyprostili z osidla lovců. Vaše koruny se budou skvít a vaše tváře budou ozářeny, neboť do nich budou hledět oči moudrých a ti budou velebit Pána slovy: *Nechat Pán přidá k jeho dnům dní králových*. V pokolení spravedlivých bude se žehnat vašemu rodu.

Budete-li mít v nenávisti lakotu, bude k vám téci bohatství; k němu však nepřiklánějte svá srdce, zato pro sebe shromažďujte poklady moudrosti, neboť v jejím získání spočívá mnoho panování. Lakomec však nevládne, nýbrž je v područí vlády peněz. Vyhýbejte se špatným spolkům a radám, *protože se svatými budete svatí a se zkaženými se zkažíte*, neboť hřích je nakažlivou nemocí. Proto přijímejte učení Páně, *aby se časem nerozžhněval a abyste na cestě spravedlivé nezabynuli, až náhle vzplane jeho hněv*. Jestliže se stane, že se dopustíte hříchu, ať duše cítí lítost nad vaším životem, dokud se nevrátíte k prameni zbožnosti a milosrdenství. Ačkoli hřešit je lidské, setrávat v hříchu je přece jen dábské. Nehřešte proti Duchu svatému a nespolehejte v hříchu na milost Boží, protože svatý duch boží se od vás vzdaluje; musíte mít na mysli, že svatý Duch je nepřitelem hříchu. Nedopřávejte u sebe místo hněvu, nýbrž mírnosti, neboť mírnost zvítězí nad hněvem a trpělivost nad špatností. Nezávidte jeden druhému, ale mějte raději lásku mezi sebou, protože ze závisti se rodí nenávist. Kdo nenávidí, není milován a ve své zlobě zahyne; kdo však má lásku, miluje a je milý Bohu i lidem.

Bude-li se horlivě chtít vaše srdce povyšovat, pokořte se, ať k vám nevzkročí noha pýchy. Pýcha je nemilá Stvořiteli i lidem šlechetným, a proto pyšný nedosahuje milosti ani u Boha ani u lidí. Na konci ji však Bůh zničí, neboť sesazuje mocné ze stolce a z prachu pozdvihuje ponížené, aby seděli s knížaty a získali stolicí slávy.

Nebuďte rozmařilí v jídle a pití, jak činí ti, jejichž bohem je břicho a jejichž slávou a koncem je hromadění hnisu. Neposkvřňujte svá ledví, ale přepásejte bedra svá a pevnou myslí se opásejte, když uzavíráte manželství, neboť duch svatý odejde od těch, kteří se oddávají neřesti a nebude přebývat v tělech propadlých hříchu. Vyvarujte se zlé zahálky, aby vás nestáhla svou tíhou do hlubin pekla.

Proto se v mladém věku mějte na pozoru před všelikým hříchem, neboť malý poklesek na začátku bude veliký na konci; naopak chodte v příkázání božím bez poskvrny, abyste přijali požehnání od toho, který praví: *Blahoslavení neposkvřnění na cestě, kteří chodí v zákoně božím*, abyste byli jako strom, který je zasazen podle toku vod a vydá v patřičném čase své ovoce a jeho listí neopadá, ale bude zapsán v knize života, kde jsou zapsána jména spravedlivých. To ať vám ráčí poskytnout ten, jenž byl hoden otevřít knihu života a její pečeti.

KAPITOLA 3

Pro vaše potomky jsem bedlivě zapsal výše uvedená slova moudrosti a bázně boží, pokud jsem toho byl ve své nepatrnosti s pomocí boží schopen. Nyní vám chci napsat o mém neprospěšném a nemoudrém životě a o počátku své pozemské pouti, aby to mohlo být pro vás příkladem i výstrahou. Nepomlčím však o milosti vlité mi od Boha a o lásce, s jakou jsem ve svém srdci usilovně lnul ke studiu, abyste tím víc doufali v pomoc boží, že vám přispěje ve vašich úkolech, čím více vaši otcové a předchůdci vám o ní vyprávějí. Neboť je i napsáno: *Naši otcové nám vypravovali.*

Proto si přeji, aby vám bylo známo, že Jindřich VII., římský císař, zplodil mého otce Jana s Markétou, dcerou vévody brabantského. Můj otec pojal za manželku Elišku, dceru Václava II., krále českého, a obdržel s ní české království, protože v královském rodě českém nebylo mužského potomka. I vypudil Jindřicha, vévodu korutanského, který měl za manželku starší sestru jeho choti (ta zemřela později bez potomstva); Jindřich vládl v českém království před Janem, jak se obšírněji vypravuje v českých kronikách. Tento Jan, český král, měl s královnou Eliškou prvorozeného syna jménem Václava, který se narodil v Praze 14. května roku 1316 v pět hodin ráno. Později měl jiného syna, Otakara, který zemřel v dětském věku. Po něm zplodil ještě třetího syna jménem Jana. Řečený král měl ještě dvě vdané sestry: jednu provdal za uherského krále Karla I., ale ta zemřela bezdětná. Druhou dal za manželku Karlovi, králi francouzskému.

V době jeho vlády ve Francii roku od vtělení Páně třináctistého dvacátého třetího poslal mě můj již jmenovaný otec k zmíněnému francouzskému králi, když jsem trávil sedmý rok svého chlapeckého věku; i dal mě tento francouzský král od biskupa biřmovat a určil mi stejné jméno, jako měl sám, totiž Karel, a dal mi za manželku Markétu, dceru svého strýce Karla, zvanou Blan-ku. Toho roku zemřela bez dětí choť Karlova, sestra mého otce. Později pojal týž král jinou manželku.

Řečený francouzský král mě nesmírně miloval a uložil mému kaplanovi, aby mě poněkud cvičil ve vědních oborech, ačkoli sám král vzdělání nenabyl. Tak jsem se v té době naučil číst hodinky blahoslavené Marie, slavné Panny, a když jsem jim poněkud rozuměl, čítal jsem je denně v dobách svého dětství stále s větší zálibou, neboť mým strážcům bylo od krále přikázáno, aby mě k tomu podněcovali. Zmíněný král nebyl lakomý na peníze, měl dobré rádce

a jeho dvůr se skvěl množstvím shromážděných knížat jak duchovních, tak světských.

Potom nastala velká roztržka mezi králem anglickým, který v té době panoval, a mezi již jmenovaným králem francouzským. Anglický král měl totiž za manželku sestru krále francouzského, kterou vykázal z Anglie i s jejím prvorozeným synem Eduardem. Ta tedy přišla k svému bratru a zůstala ve Francii ve vyhnanství i se svým prvorozeným synem. Tehdy však francouzský král, rozhněván pro vypuzení své sestry a svého synovce, požádal mého tchána Karla, svého strýce, aby pomstil tak velikou pohanu způsobenou jejich rodu. Karel tedy sebral vojsko, vtrhl do Akvitánie a skoro celou ji dobyl kromě Bordeaux a několika tvrzí a hradů.

Když se řečený král Karel vrátil do Francie jako vítěz, provdal dceru své dcery, hraběnky henegavské, sestry mé manželky, za Eduarda, syna zmíněného anglického krále, který žil toho času ve vyhnanství; tomu opatřil družinu a poslal ho do Anglie. Eduard zvítězil nad svým otcem, zajal ho, odňal mu království a vsadil si na hlavu korunu. Téhož roku otec Eduardův zahynul v žaláři.

V onom roce zemřel také Karel, můj tchán, a zanechal prvorozeného syna jménem Filipa. Téhož roku, v den očišťování Panny Marie [na hromnice], zemřel také Karel, král francouzský; zanechal po sobě těhotnou manželku, která pak porodila dceru. A protože podle zvyku vžitého v království dcery nenastupují na trůn, byl na francouzského krále povýšen Filip, syn mého tchána, neboť byl nejbližším dědicem v mužské linii. Tento Filip si ponechal rádce svého předchůdce, ale pranic neposlouchal jejich rad a propadl lakotě.

Mezi jeho rádci byl jeden nesmírně moudrý muž, Petr, opat fécampský, původem z Limoges, člověk výmluvný a vzdělaný a ozdobený všelikou ušlechtilostí mravů. Ten sloužil na popeleční středu v prvním roce Filipovy vlády mši a měl při ní tak horlivé kázání, že byl ode všech chválen. Já jsem totiž po smrti krále Karla, u něhož jsem strávil pět let, žil nadále na dvoře tohoto krále Filipa; jehož sestru jsem měl za manželku. I zalíbila se mi pohotovost a výmluvnost zmíněného opata v tom kázání, že když jsem ho zbožně poslouchal a díval se na něho, byl jsem v tak hlubokém dojetí, že jsem sám u sebe začal uvažovat a říkal jsem si: „Čím to je, že se z tohoto člověka do mne vlévá taková milost?“ Potom jsem se s ním seznámil; choval se ke mně s velikou láskou a otcovskou náklonností a častokrát mě poučoval ze svatého Písma.

Po smrti Karlově jsem setrval ještě dva roky na dvoře krále Filipa. Po těchto dvou letech mě tento král vrátil i s mou manželkou, svou to sestrou, řečenou

Blankou, mému otci Janovi, českému králi, do města Lucemburku; toto hrabství patřilo mému otci právem nástupnickým po jeho otci, císaři Jindřichu svaté paměti. Ten byl jako hrabě lucemburský zvolen za krále římského; o tom, jakým způsobem a jak dlouho panoval, se obšírněji vypravuje v římských kronikách.

KAPITOLA 4

Když jsem se tedy vrátil z Francie, zastihl jsem svého otce v hrabství lucemburském. V té době držel císařskou moc Ludvík Bavorský, který se psal Ludvík Čtvrtý; ten byl zvolen po smrti mého děda, Jindřicha VII., za římského krále, avšak nikoli jednomyslně, proti Bedřichovi, vévodovi rakouskému. Tohoto Ludvíka zvolili a stáli při něm až do jeho vítězství, při němž zajal onoho Bedřicha, vévodu rakouského, svého nepřítele, tito voličové: Jan, český král, můj otec, arcibiskupové mohučský a trevirský, a poslední markrabě braniborský Valdemar. Bedřichovi naproti tomu stranil arcibiskup kolínský, vévoda saský a hrabě falcký. Ludvík se potom odebral do Říma a přijal od benátského biskupa císařskou korunu a posvěcení proti vůli papeže Jana XXII. Potom dal zvolit vzdoropapeže jménem Mikuláše z řádu minoritů; ten však byl později vydán do rukou papežových a zemřel v pokání. Vzápětí nato se Ludvík vrátil do Německa, jak se to obšírněji vysvětluje v římských kronikách.

V této době tedy, když jsem se vrátil z Francie do hrabství lucemburského a tam jsem zastihl svého otce [r. 1330], oblehl vévoda rakouský město Kolmar v Alsasku a Ludvík ho nemohl osvobodit. Můj otec k nim přijel a usmířil jmenovaného vévodu s Ludvíkem. Potom odjel do hrabství tyrolského k vévodovi korutanskému, kterého kdysi vyhnal z českého království. První vévodova manželka, sestra mé matky, již dříve zemřela; proto pojal později za druhou manželku sestru vévody brunšvického, s níž měl jedinou dceru; tu dal za choť mému bratru Janovi, jemuž po své smrti odkázal všechna svá knížectví.

Potom zavítal můj otec do města Tridentu. A v té době zemřela v Praze má matka v den svatého Václava mučedníka. Zatím co můj otec prodléval v Tridentu, byla mu v Lombardii dána tato města: Brescia, Bergamo, Parma,

Cremona, Pavie, Reggio a Modena; dále v Toskánsku Lucca se všemi okrsky a hrabstvími, které k ní náležely. Můj otec se uvázal v jejich držení a potom si zvolil sídlo v Parmě. Později přejal tato města do své správy Azzo Visconti, který tehdy vládl v městech Miláně a Novaře; tato města přijal tehdy do správy od mého otce.

V té době poslal pro mne můj otec do hrabství lucemburského. I vydal jsem se na cestu přes město Mety, vévodství lotrinské a dále Burgundskem a Savojskem do města Lausannu nad jezerem. Potom jsem přešel hory Briežské, dorazil do území novarského a odtamtud jsem na Velký pátek přijel do města Pavie, které měl pod mocí můj otec.

O velikonoční neděli, to je třetí den po mém příjezdu, byla otrávena má družina, já jsem však unikl otrávení pod ochranou milosti boží, protože velká mše se dlouho protáhla a já při ní přijímal, takže jsem přede mší nechtěl jíst. Když pak jsem se ubíral k obědu, bylo mi řečeno, že má družina upadla náhle do nemoci a zvláště ti, kteří něco pojedli před obědem. Já jsem sice seděl u stolu, ale nechtěl jsem jíst a všichni jsme byli zastrašeni.

A jak jsem se tak rozhlížel, spatřil jsem krásného a hbitého člověka, jehož jsem neznal; chodil sem tam kolem stolu a tvářil se němým. Pojal jsem proti němu podezření a dal jsem ho zajmout. Ten po mnoha mučeních třetího dne promluvil a přiznal, že v kuchyni namíchal do pokrmů jed z příkazu a návodu Azza Viscontiho z Milána. Tímto jedem se otrávil: Jan z Bergu, hofmistr mého dvora, Jan z Honchenringen, Šimon z Kailu, který přísluhoval u mého stolu, a ještě mnoho jiných.

Já jsem bydlil v té době v Pavii v klášteře sv. Augustina, v němž odpočívá jeho tělo. Z tohoto kláštera vyhnal Ludvík Bavor opata a řeholní kanovníky téhož kláštera, ale já jsem je povolal zpět a uvedl je znovu do řečeného kláštera. Po vymření tamních bratří věnoval papež Jan tento klášter augustiniánům, jejichž řád jej drží do dnešního dne; stalo se to za vlády mého otce a můj otec jej odevzdal do jejich majetku.

Potom jsem se odebral k mému otci do města Parmy; tehdy jsem začínal svůj šestnáctý rok. Vládu nad tím vším a ochranu mé osoby svěřil můj otec panu Ludvíkovi, hraběti savojskému, který byl tchánem Azza Viscontiho, vladaře milánského. Otec pak odešel z Parmy, jel do Francie a provdal svou druhorozenou dceru, mou sestru Gutu, za Jana, prvorozeného syna francouzského krále Filipa. Nejstarší dceru Markétu měl Jindřich, vévoda bavorský.

V té době, kdy jsem zůstal s řečeným panem Ludvíkem Savojským v Itálii, uzavřeli tajně proti mně a mému otci spolek; byl v něm Robert, král neapolský, Florentští, Azzo Visconti, vladař milánský, dále vladař veronský, který

v té době držel města Padovu, Treviso, Vicenzu, Feltre a Belluno, vladař mantovský, který nám předtím slíbil věrnost, a vladař ferrarský a rozdělili si tajně mezi sebe města, která jsem měl pod svou mocí: veronský vladař dostal Bresciu a Parmu, mantovský Reggio, ferrarský Modenu, milánský Pavii, Bergamo a Cremonu, Florentští Lukku. A tak všichni, když náhle zosnovali v městech tajný odboj, vrhli se na nás, dříve než nám vypověděli nepřátelství. Do té doby jsme před nimi neměli nejmenší strach, neboť dříve s námi ujednali smlouvu, složili nám přísahu a potvrdili též listinami otci i nám, že při nás budou věrně stát. I vtrhl veronský vladař do Brescie, milánský obsadil Bergamo a dobyl ho. Pavijští se proti nám vzbouřili a panství si o své vůli přivlastnili páni z Beccaria, na něž jsme spoléhali více než na kohokoli jiného v tom městě. Tak všichni ti spojenci zdvihli proti nám ze všech stran velmi těžkou válku.

Avšak zmíněný pan Ludvík Savojský, náš poručník a ochránce, jistě předvídal některé tyto nebezpečné podniky, ale neužil proti nim obranných prostředků; nevím z jaké pohnutky, patrně z lásky k svému zeti Azzovi Viscontimu; i odjel z Parmy a zanechal nás v těžkém postavení. Avšak páni de' Rossi, měšťané parmští, páni da Fogliano a de' Manfredi v Reggiu, páni de' Pii v Modeně, de' Ponzoni a Seni v Cremoně a pan Šimon Filippi z Pistoje, náměstek v Lukce, ujali se věrně mé věci a přispěli mi veškerou radou a pomocí, jak jen mohli, o čemž bude zevrubněji psáno v následující kapitole.

KAPITOLA 5

Tehdy shromáždili jmenovaní spiklenci silné vojsko před naším městem Modenou a leželi tam po šest týdnů. Byli to vladaři milánský, veronský, ferrarský a mantovský. Když uplynulo šest týdnů a když už zpustošili území a hrabství měst Modeny a Reggia, ustoupili a položili se se svou mocí a vojskem před hradem San Felice na území modenském. A když tam vojsko už dlouho stálo, obležení na hradě s nimi ujednali, že se s hradem vzdají, nepřijde-li pomoc od nás do měsíce, totiž do svátku sv. Kateřiny, neboť lhůta končila toho dne. Když to Parmští, Cremonští, Modenští a Reggijští uslyšeli, spojili svou brannou moc a přistoupili k nám se slovy: „Pane, předejděme své pohromě dřív, než budeme zcela zničeni.“ Tehdy jsme se poradili, vytáhli do pole, postavili

tábor a z města Parmy jsme dorazili ke hradu v den sv. Kateřiny, kdy hrad měl být vydán do rukou nepřátel. Nato kolem druhé hodiny jsme se pustili do boje s dvanácti sty jezdci a s šesti tisíci pěšimi proti nepřátelům, jichž bylo jistě také tolik nebo i více. Ta bitva trvala ode dvou hodin bez přestání až přes západ slunce.

Na obou stranách byli zabiti skoro všichni vojenští koně a několik jiných koní. Byli jsme skoro poraženi; také kůň, na němž jsme seděli, byl zabit. Naši nás pozvedli ze země, a když jsme tak stáli a rozhlíželi se, zpozorovali jsme, že jsme téměř přemoženi, a již jsme bezmála upadli v zoufalství. A hle, v tu hodinu se dali nepřátelé se svými prapory na útěk, nejdříve mantovští, a potom jich následovalo ještě více. A tak jsme s milostí boží dobyli vítězství nad svými nepřáteli, při čemž jsme zajali osm set jezdců na útěku a pobili pět tisíc pěších. A tak byl tímto vítězstvím hrad San Felice osvobozen. V této bitvě jsme ještě s dvěma sty statečnými muži dosáhli hodnosti rytířské.

Druhého dne jsme se s velikou radostí vrátili s kořistí a zajatci do Modeny. Rozpustili jsme svůj lid a vrátili se do Parmy, kde jsme tehdy měli svůj dvůr. Potom jsme se přemístili do Lukky v Toskánsku, zařídili přípravy k boji proti Florentským a vystavili jsme krásný hrad s městečkem obehnaným hradbami na vrcholu hory, která je vzdálena deset mil od Lukky směrem k Valdinievole a dali jsme mu jméno Monte Carlo; potom jsme se zase vrátili do Parmy, když jsme svěřili vladařství panu Šimonu Filippi z Pistoje, který již dříve z našeho pověření dobře vladařil. Na nepřátelích dobyl městečka Bargy v Garfagnaně a vykonal ze svého vladaření ještě mnoho jiných dobrých věcí. Když jsme však dorazili do Parmy, byli jsme velmi silně tísněni od nepřátel na všech stranách. Ale pomohla nám krutá zima, která nabyla takové síly, že nikdo nemohl v širém poli obstát.

V téže době začala vyjednávání mezi Veronskými a našimi nepřáteli na jedné straně, na druhé pak mezi Marsigliem de'Rossi, Ghibertem da Fogliano, Manfredem de'Pii, mocnými předáky Parmy, Reggia a Modeny, kteří byli takřka vladaři těchto měst. Ti se potom sešli s hlavními členy veronské rady v jednom malém kostele reggijské diecéze a smluvili se proti mně, aby mě zradili a sami se sjednotili. Potom si dali sloužit mši s úmyslem přísahat při těle Kristově, že ty smlouvy chtějí pevně dodržovat.

I přihodilo se, že když kněz už posvětil boží tělo, nastala při oné mši po pozdvihování v kostele neproniknutelná tma a zároveň se strhla větrná smršť, takže byli všichni poděšeni. Když se pak znovu rozjasnilo, kněz před sebou na oltáři tělo Kristovo nenašel. Tehdy stáli všichni v úžasu a s pocitem bolesti, a jak pohlíželi jeden na druhého, našli tělo Páně u nohou Marsiglia de'Rossi,

jenž byl hlavou a vůdcem toho jednání. Tu všichni zvolali jedním hlasem: „Bohu se nelíbí, co jsme se rozhodli učinit.“ A tak rozpustili radu a každý se vrátil do svého domova.

Tehdy kněz, který slavnostně sloužil mši, odebral se do města Reggia a oznámil biskupovi, co se právě stalo. Biskup ho poslal ke kardinálu ostijskému, tehdy legátu lombardskému, který byl v Bologni. Ten legát s biskupem to vzkázali mému náměstkovi v Reggiu, Jiljímu de Belarer, rodem Francouzovi, aby mě varoval a vybídl k ostražitosti před jmenovanými spiklenci. Avšak tyto mužové, kteří takto usilovali o spiknutí, toho litovali, stáli pak tím věrněji na mé straně, setrvali při mně věrně jako bratří a nic ve svých srdcích neskrývali. Jednoho dne Ghiberto da Fogliano, sedmý z nich, řekl: „Nikdy bych se nemohl radovat, kdyby se bylo tělo Páně našlo u mých nohou, jak bylo u nohou Marsiglia de'Rossi, a dobře nám bůh seslal výstrahu, abychom to nečinili a abychom spíše chtěli zemřít než tohleto uskutečnit.“ Já jsem to však přešel mlčením, jako kdybych o tom nic nevěděl.

Když pak v té době můj otec slyšel o útiscích, které jsem zakoušel od nepřátel, vytvořil spolek s mnoha pány ve Francii, mezi nimiž byli na čelném místě: biskup z Beauvais, hrabě z Eu, komoří království francouzského, hrabě ze Sancerre a velmi mnoho jiných hrabat a šlechticů. Ti pak odjeli z Francie do Savojska, potom přes Alpy až do markrabství montferrarského, z markrabství přešli přes Lombardii až do Cremony a z Cremony do Parmy.

I bylo na počet asi tisíc šest set jezdců, kteří nám přijeli na pomoc. Potom náš otec shromáždil vojsko a přitáhl na pomoc hradu Pavii, který se ještě držel proti městu a stál při nás. I postavili jsme tábor a oblehli jsme město Pavii; bylo nás dobře na tři tisíce jezdců. Nato jsme rozbořili předměstí i kláštery na předměstích a zásobili jsme hrad, jemuž jsme přišli na pomoc, potravinami a lidmi a dali jsme jej opravit. Ale město jsme z hradu dobýt nemohli, protože měšťané vyhloubili příkopy a postavili obranné věže mezi městem a hradem, takže k nim nebyl volný přístup. A nadto i sami měli na pomoc tisíc milánských jezdců. Když jsme tam leželi už deset dní, ustoupili jsme odtud, položili jsme se táborem poblíž Milána a silně jsme zpustošili hrabství a území milánské.

Odtud jsme potom vytáhli proti Bergamu, kde jsme měli s některými svými přáteli umluveno, že nám otevřou jednu městskou bránu. I bylo určeno tak, že na úsvitě má nějaký díl našeho vojska vstoupit dovnitř, potom že má za ním následovat jeden veliký šik, vniknout za předcházejícím oddílem a držet město, odkud by náš otec nepřišel ještě téhož dne s námi a s celým vojskem. A tak se i stalo. Naši přátelé v městě Bergamu, totiž páni de'Colleoni, otevřeli

bránu a naši vnikli dovnitř jako první. Ale další šik je nechtěl následovat, nevím z jaké pohnutky, a tu ti první, kteří v té chvíli už stáli v městě, z města vyšli, poněvadž se sami nemohli postavit nepřítelům na odpor, a s nimi uniklo i mnoho našich přátel; avšak ostatní, kteří tam zůstali (bylo jich na počet přes padesát), byli pozajímáni a za hradbami pověšeni.

Když pak můj otec a já jsme přišli a viděli, co se stalo a co bylo zanedbáno, byli jsme i s celým naším vojskem nesmírně zarmouceni. Po několika dnech jsme překročili řeku Addu a vrátili jsme se cremonským územím do města Parmy.

KAPITOLA 6

Potom odjel náš otec do Bologne ke kardinálu z Ostie, tehdy plnomocnému papežskému zástupci apoštolské stolice v Lombardii, který v té době vládl nad městem Bolognou a nad četnými jinými městy, totiž nad Piacenzou, Ravennou, nad celou Romagnou a markrabstvím ankonským, a při jednání s ním dosáhl, že s námi uzavřel spolek a stal se nepřítelem našich nepřátel; byl totiž už dříve nepřítelem vladaře ferrarského pro při, kterou s ním měla církev svatá i on sám, neboť tento vladař byl spolčen s nepřáteli a připraven jít na pomoc jim a oni jemu. I dal nám zmíněný kardinál na pomoc lidi i peníze a také ten řečený legát postavil vojsko a tábor v předměstí města Ferrary proti tehdejším nepřítelům; velitelem těch vojsk byl později hrabě z Armagnacu.

Potom téhož roku po svatodušních svátcích shromáždil náš otec veliké vojsko a poslal nás napřed z Parmy do města Cremony přes Pád s pěti sty jezdci, které tak vypravil před hrad Pizzighettone; tento hrad se vzbouřil proti nám i proti městu svého kraje Cremoně a stál ve službách Pavijských a Milánských. I zůstali jsme v Cremoně sotva s dvaceti jezdci. Tu náhle dostali naši nepřátelé posilu a den ze dne jejich počet vzrůstal, takže naši, kteří byli před hradem a očekávali naši pomoc, museli se ohradit příkopy. Tehdy znenadání poslali Mantovští a Ferrarští své lodě po Pádu před Cremonu a potopili všechny lodi na Pádu v území cremonském, takže náš otec nám nemohl přijít se vším svým vojskem na pomoc, ani vypravit nějakého posla, protože nepřátelé všechny lodě a mlýny potopili a stáhli se zpět.

My sami prodlévající v Cremoně s tak nepočetným mužstvem, byli jsme denně

v nebezpečí, že ztratíme město i lid pro rozlehlost města, neboť bylo v oněch dobách zásahem válek téměř vylidněné. A když jsme se tak ocitli ve velikém smutku, protože ani otec nemohl pomoci nám ani my otci, ani kdokoli z nás těm, kteří leželi před hradem, došlo k roztržce mezi našimi nepřáteli, kteří sevrhli obležením řečené město nad řekou Pádem, takže se navzájem zmlátili a pak se navrátili každý do svého domova.

Náš otec se o tom dověděl, přepravil se z Parmy se svým vojskem po řece Pádu, dal ze dna řeky vytáhnout potopené lodě a tak se s nečetnými druhy přeplavil do města Cremony.

Druhého dne jsme se spojenými vojsky vytáhli na pomoc těm, kteří byli před hradem Pizzighettone. I byli jsme s pomocí boží tak posílení, že jsme byli silnější než všichni naši nepřátelé, neboť nás bylo na počet tři tisíce jezdců. Když jsme usoudili, že před řečeným hradem nic nepořídíme, chtěli jsme táhnout na pomoc hradu Pavii, o němž jsme se zmínili již dříve. Když se to nepřátelé dověděli, poslali své důvěrníky, ti však jednali s naším otcem se lstivým úmyslem a uzavřeli s ním příměří s tou podmínkou, že ustoupí z pole a že bude moci v době příměří zásobovat hrad Pavii potravou; nepřátelé ho ujišťovali, že mu v tom nebudou bránit, a slibovali mu krásnými a lichotivými slovy ještě mnoho jiného. A tak jsme ustoupili z pole a svůj válečný lid jsme rozdělili po městech a po svých krajích. Nepřátelé však potom naprosto nedodrželi příměří a smlouvy, a tak byl hrad Pavie ztracen, protože nepřátelé nedovolili podporovat ho potravinami, jak předtím slíbili.

Takto se náš otec se svým lidem pro jejich pochlebná slova a klamné sliby octl v nedostatku peněz a potravin. Když pak nastala zima, nemohl s vojsky ani zůstat v poli. A tak se na nás osvědčilo přísloví: Co můžeš učinit dnes, neodkládej na zítřek.

Když pak toho času Ferrarští, Veronští, Mantovští a Milánští získali posilu, zajali legátova velitele, hraběte z Armagnacu, který ležel v předměstí ferrarském, mnoho jich z jeho vojska pobili, jiné utopili v Pádu a jeho vojsko tou měrou poničili, že si legát už nemohl opatřit nové, ani se již znovu utkat v boji s nepřáteli, až byl nakonec vypuzen ze země.

Když potom náš otec viděl, že se mu nedostává peněz na vydržování vojska a že už nemůže vést válku, rozhodl se odejít ze země a zanechat ji domácím šlechticům a starším měst, a to Parmu Rossiům, Reggio pánům da Fogliano, Modenu Piům, Cremonu Ponzoniům; ti všichni dali předtím ona města našemu otci pod moc, a proto se rozhodl, že jim je vrátí. Lukku však nechtěl prodat Florentským, nýbrž uposlechl rady naší i svých rádců a odevzdal ji Rossiům, jimž dříve svěřil i Parmu.

KAPITOLA 7

V té době, když jsme byli v Lukce, tu ďábel, který ustavičně hledá, koho by pohltil, a nabízí lidem slasti, v nichž se skrývá žluč, když už dávno předtím jsme byli od něho pokoušeni, ale přece s pomocí boží nepřemoženi, proto když sám nemohl, podnítil lidi špatné a zkažené, kteří se denně drželi při našem otci, aby nás svedli ze správné cesty do osidel špatnosti a smilství, a tak když jsme takto byli svedeni od lidí zkažených, byli jsme zkaženi zároveň se zkaženými.

Náš otec se nedlouho po nás vydal na cestu směrem k Parmě, i přijeli jsme spolu do vsi jménem Terenzo v parmském kraji v neděli 15. srpna o svátku Nanebevzetí svaté Panny Marie. V této noci pak, když nás spánek přemohl, ukázalo se nám zvláštní vidění: anděl Páně se postavil vedle nás po levé straně lůžka, uhodil nás do boku a řekl: „Vstaň a pojď s námi!“ My jsme mu v duchu odpověděli: „Pane, nevím, ani kam ani jak mám s vámi jít.“ Tu on nás uchoopil za vlasy na temeni hlavy a vynesl nás s sebou do vzduchu až nad veliký zástup ozbrojených jezdců, kteří stáli před jedním hradem připraveni k boji. I držel nás ve vzduchu nad zástupem a řekl nám: „Rozhlédni se a viz!“ A hle, jiný anděl sestupoval z nebe s ohnivým mečem v ruce, udeřil jednoho muže uprostřed šiku a uťal mu oním mečem pohlavní úd. Bojovník takřka smrtelně zraněn seděl na koni a umíral.

Vtom anděl, jak nás držel za vlasy, řekl: „Poznáváš toho, jenž byl zasažen od anděla a zraněn až k smrti?“ Na to jsme odpověděli: „Pane, neznám ho, ani místo nepoznávám.“ Anděl vzápětí: „Věz, že je to Dauphin z Vienny, který byl pro hřích smilství takto od boha zasažen. Proto se nyní mějte na pozoru a svému otci můžete říci, aby se varoval podobných hříchů, sice vás postihnou věci ještě horší.“ My jsme pocítili soucit s oním Dauphinem z Vienny, jehož babička byla sestrou naší babičky a on sám byl synem sestry uherského krále Karla I.

Zeptali jsme se anděla, zdali se bude moci před smrtí vyzpovídat. I byl jsem velice zarmoucen. Anděl pak odpověděl řka: „Bude se moci vyzpovídat a zůstane na živu několik dnů.“

Tu jsme spatřili po levé straně zástupu stát mnoho mužů oděných bílými plášti, jako by to byli mužové velmi důstojného a posvátného vzezření, vzájemně spolu rozmlouvali a pohlíželi na šik a na to, co se právě stalo. My jsme je bedlivě pozorovali. Ale přesto se nám nedostalo milosti zeptat se jich, ani

anděl sám od sebe nám nepověděl, kdo jsou nebo jací jsou ti muži tak důstojní. Vzápětí na to jsme byli navraceni na své místo, když už zářila jitřenka.

Vtom přišel Tomáš z Villeneuve, rytíř z biskupství lutyšského, komorník našeho otce, a vzbudil nás řka: „Pane, proč nevstáváte? Váš otec již v plné zbroji nasedl na koně.“ Tehdy jsme vstali, ale byli jsme rozlámáni a tak malátní jako po veliké cestovní únavě. I řekli jsme mu: „Kam máme jet? Vždyť jsme v dnešní noci zkusili tolik, že nevíme, co si máme počít.“ Tu nás on oslovil: „Co se stalo, pane?“ I řekli jsme mu: „Dauphin zemřel, náš otec chce shromáždit vojsko a táhnout na pomoc Dauphinovi, který válčí s hrabětem savojským; naše pomoc mu však neprospěje, neboť zemřel.“

On se nám však vysmál a toho dne, kdy jsme přijeli do Parmy, vypověděl našemu otci všechno, co jsme mu řekli. Tu si nás náš otec zavolal a zeptal se nás, zdali je to pravda a zdali jsme měli takové vidění. My jsme mu odpovídali: „Ovšem, pane, vězte s jistotou, že Dauphin je mrtev.“ Otec nám však domlouval a řekl: „Nevěř snům!“ Avšak otci a jmenovanému Tomáši nepověděli jsme v úplnosti vše, jak jsme to viděli, nýbrž jenom to, že Dauphin zemřel.

Po několika dnech však přišel posel se zprávou, že Dauphin shromáždil vojsko, přitáhl před kterýsi hrad hraběte savojského, ale že byl zasažen velikým šípem z jednoho samostřilu uprostřed všech svých rytířů a po několika dnech, když se vyzpovídal, zemřel. Tehdy náš otec, když uslyšel tu zprávu, řekl: „Velice se divíme tomu, že náš syn nám jeho smrt již dříve předpověděl.“ I užasli nad tím nesmírně on i Tomáš, ale přece s nimi potom nikdo o té věci nemluvil.

KAPITOLA 8

Když potom náš otec viděl, že se mu nedostává prostředků a že nemůže vést válku proti již zmíněným pánům lombardským, jal se pomýšlet na návrat a chtěl nám odevzdat města i vedení války. My jsme však odmítli, protože jsme to nemohli zastat se ctí. Tehdy nám dal povolení k návratu a poslal nás zpět do Čech. A protože bylo s našimi nepřáteli sjednáno příměří, projeli jsme územím mantovským do Verony a odtud do hrabství tyrolského, kde jsme se shledali se svým bratrem Janem, kterého náš otec oženil s dcerou vévody korutanského a hraběte tyrolského. Tento vévoda, tchán našeho

bratra, měl dříve za manželku sestru naší matky, jménem Annu, jak bylo napsáno výše.

Po její smrti vzal si za manželku sestru vévody brunšvického, s níž měl zmíněnou dceru jménem Markétu. A s ní odevzdal po své smrti našemu bratru vévodství korutanské a hrabství tyrolské, neboť neměl mužského potomka. A tak nastal smír mezi ním a naším otcem, neboť předtím byli nepřáteli, protože náš otec vyhnal z Čech tohoto vévodu, jak jsme výše napsali. Potom jsme projeli Bavorskem, kde jsme navštívili svou starší sestru jménem Markétu, která měla s bavorským vévodou jediného syna jménem Jana. Nakonec jsme dorazili [30. 10. 1333] do Čech, kde jsme nebyli už jedenáct let. Shledali jsme však, že před několika roky zemřela naše matka zvaná Eliška.

Ještě za jejího života byla naše mladší sestra, jménem Guta, poslána do Francie a provdána za Jana, prvorozeného syna francouzského krále Filipa, jehož sestru, jménem Blanku, jsme měli za manželku. Třetí a nejmladší naše sestra, jménem Anna, byla v těch dobách u naší zmíněné sestry ve Francii. A tak, když jsme přišli do Čech, nezastihli jsme ani otce, ani matku, ani bratra, ani sestru, ani nikoho známého. Také českou řeč jsme úplně zapomněli, ale později jsme si ji opět osvojili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti jsme pak uměli psát a mluvit nejen česky, nýbrž i francouzsky, italsky, německy a latinsky, a to tak, že jedním jako druhým z těch jazyků jsme dovedli běžně psát, číst, mluvit a všemu rozumět.

Toho času náš otec odjel do hrabství lucemburského kvůli jakési válce, kterou tam vedl proti vévodovi brabantskému se svými spojenci, to je s biskupem lutyšským, markrabím julišským, hrabětem gelderským a ještě s mnoha jinými, a nám zatím svěřil svou vladařskou moc po dobu své nepřítomnosti v Čechách.

Toto království jsme našli tak zpustošené, že jsme nenašli ani jediný svobodný hrad, který by nebyl zastaven se všemi královskými statky, takže jsme neměli kde bydlet, leda v městských domech jako každý jiný občan. Vždyť pražský hrad byl zcela opuštěn, pobořen a zničen, neboť od dob krále Přemysla Otakara II. byl celý v rozvalinách až k zemi. Na tom místě jsme dali obrovským nákladem vystavět nový a krásný palác, jak se dnes jeví těm, kdož naň pohlížejí. V té době jsme poslali pro svou manželku, neboť až dosud byla v Lucembursku. Když přišla, měla po roce první dceru jménem Markétu.

V těch dobách nám dal náš otec markrabství moravské, i užívali jsme toho titulu. Když pak společnost šlechtických českých mužů přihlédla k tomu, že pocházíme ze starobylého rodu českých králů, poskytla z lásky k nám pomoc, abychom znovu získali hrady a královské statky. Tehdy jsme znova získali

s velikým nákladem a úsilím hrady: Křivoklát, Týřov, Lichnici, Litice, Hradec Králové, Písek, Nečtiny, Zbiroh, Tachov a Trutnov v Čechách; na Moravě pak Lukov, Telč, Veveří, hrad olomoucký, brněnský, znojemský a mnoho jiných statků zastavených a odcizených od koruny.

Přítom jsme měli k svým službám mnoho ochotných rytířů, takže království den ze dne prospívalo; obec poctivých nás milovala, zlí se nás naopak báli, varovali se špatností, a tak v království vládla v dostatečné míře spravedlnost. Šlechtici se však většinou stali násilníky a nebáli se krále, jak se slušelo, neboť měli království již rozdělené mezi sebou. A tak jsme drželi vládu nad královstvím a den ode dne po dva roky jsme ho zvelebovali. Toho času jsme dali svou mladší sestru Annu za manželku Otovi, vévodovi rakouskému.

V těch dnech zemřel vévoda korutanský, tchán našeho bratra. A když náš bratr měl po jeho smrti převzít panství nad vévodstvím korutanským a hrabstvím tyrolským, Ludvík uzavřel tajný spolek s rakouskými vévody Albrechtem a Otou, aby si rozdělili tajně a lstivě panství našeho bratra; Ludvík si chtěl přivlastnit hrabství tyrolské, kdežto vévodové rakouští měli dostat vévodství korutanské. Ludvík nebyl vděčně pamětliv služeb mého otce, které mu otec dříve prokázal, když se ucházel o císařství, jak je výše psáno. Vévoda rakouský, ačkoli měl naši sestru, spiknul se tajně hned po smrti řečeného vévody rakouského s pánem z Aufensteinu, který byl z vévodovy vůle ustanoven vladařem celého Korutanska, a ihned se se svým bratrem zmocnili Korutanska, které jim zmíněný pán z Aufensteinu dobrovolně postoupil a odevzdal v držení. A tak ztratil náš bratr vévodství korutanské. Ale páni z hrabství tyrolského se nechtěli poddat Ludvíkovi, naopak zůstali poslušni našeho bratra.

Když se to stalo, přišel náš otec do Čech [30. 7. 1335] a přivedl s sebou i svou manželku, kterou již dříve pojal za královnu, jménem Beatrix, dceru vévody bourbonského z rodu králů francouzských, s níž měl později jediného syna jménem Václava. Tehdy zlí a lstiví rádcové nabyli převahy a vlivu u našeho otce proti nám, neboť usilovali o vlastní prospěch; byli to jak Češi, tak i páni z hrabství lucemburského. Ti přistupovali k našemu otci a snažili se mu namluvit: „Pane, mějte se na pozoru! Váš syn má v království mnoho vašich hradů a mnoho přívrženců; proto bude-li dlouho slynout takovou mocí, vyžene vás, kdykoli se mu zachce; vždyť je sám jednak dědicem království a pochází z rodu českých králů, jednak ho Češi velice milují, kdežto vy jste cizinec.“ Takto mluvili, neboť hledali vlastní zisk a výhody, aby jim svěřil hrady a královské statky. On vskutku natolik uvěřil jejich radám, že k nám začínal mít nedůvěru a odňal nám všechny hrady jakož i vrchní správu v Če-

chách a v markrabství moravském. A tak nám zbyl pouhý titul markraběte moravského beze vší moci.

V této době jsme jednoho dne jeli na koni z Křivoklátu do Prahy, abychom navštívili svého otce, který dlel na Moravě. I dojeli jsme již pozdě na pražský hrad, do starého domu purkrabského, kde jsme po několik roků přebývali, dokud nebyl vystavěn velký palác. V noci jsme se uložili na lůžko a Bušek starší z Velhartic na jiné lože vedle nás. V síni byl rozdělán veliký oheň, neboť byla zimní doba, a v síni hořelo mnoho svíc, takže bylo dost světla, a dveře a všechna okna byla zavřena. A když jsme začali usínat, tu chodil někdo po síni, takže jsme se oba probudili. I vybídli jsme řečeného Buška, aby vstal a podíval se, co to je. On tedy vstal, obešel síň a hledal, ale nic nespátřil ani nemohl nic najít.

Tu on roznítil ještě větší oheň, rozsvítil ještě víc svíček a šel k číším, které stály na lavicích naplněné vínem, napil se a postavil číši vedle jedné veliké hořící svíce. Když se napil, ulehл opět na lůžko. My jsme oděni v plášť seděli na svém loži a slyšeli jsme někoho přecházet, ale přesto jsme nikoho neviděli. A jak jsme se tak dívali, já a Bušek, po číších a po svících, spatřili jsme, jak se jedna číše skácela. Tuto číši kdosi vrhl přes Buškovo lůžko z jednoho kouta do druhého na stěnu; číše se od stěny odrazila a dopadla doprostřed síně. Když jsme to spatřili, nesmírně jsme se vyděsili, neboť jsme ustavičně slyšeli, jak někdo chodí po síni, ale nikoho jsme nezahledli. Potom jsme se poznamenali svatým křížem a ve jménu Kristově jsme spali až do rána. Když pak jsme ráno vstali, našli jsme pohár uprostřed síně, jak tam byl vržen; i ukázali jsme to ráno svým domácím druhům, kteří k nám ráno přicházeli.

Toho času nás vypravil náš otec se skvělým vojskem proti slezskému vévodovi jménem Bolkovi, pánu minsterberskému, neboť onen vévoda nebyl ještě knížetem a poddaným našeho otce a českého království. Náš otec totiž získal město Vratislav od pana Jindřicha Sedmého, vévody vratislavského, který neměl dědice. A tento vévoda přijal území kladské na dobu svého života a chtěl raději jmenované město a vévodství odevzdat našemu otci a připojit je natrvalo ke koruně království českého, nežli je postoupit svému bratru Boleslavovi, protože žil se svým bratrem v oboustranném nepřátelství. Když pak se náš otec uvázal v držení města Vratislavě, všechna knížata slezská i kníže opolský se podrobili natrvalo panství jeho i panství koruny českého království, aby požívali ochrany a obrany od českých králů kromě knížete slezského, pána svídnického, a Bolka, pána minsterberského. Jeho zemi jsme zpustošili, jak je napsáno v kronice. A bylo to území tak zpustošené, že vévo-

da byl nucen zavázat se smlouvou, že se stane poddaným našeho otce a koruny království českého jako jiní vévodové.

Když jsme toto vykonali, vydali jsme se na cestu do Uher k našemu otci, jehož jsme zastihli na Vyšehradě nad Dunajem u krále Karla I. Ten měl dříve za manželku sestru našeho otce, avšak po její smrti si vzal sestru krakovského krále Kazimíra; měl s ní tři syny: prvorozeného Ludvíka, druhého Ondřeje a třetího Štěpána. Tento král Karel tam ujednal smír mezi naším otcem a králem krakovským za podmínky, že se náš otec vzdá jemu náležejícího práva na Dolní Polsko, totiž na území hnězdenské, kališské a jiné jižní polské kraje. Král krakovský se naproti tomu vzdal za sebe i své zástupce, to jest krále Dolního Polska, na věčné časy všech nároků na všechna knížectví slezská a opolské i na město Vratislav ve prospěch našeho otce a českého království. Dříve byl totiž mezi nimi spor, protože náš děd, Václav II., český král, držel v područí zmíněné Dolní Polsko s vévodstvím krakovským a sandoměřským z té příčiny, že pojal za manželku jedinou dceru Přemysla, krále Dolního Polska a vévody krakovského a sandoměřského. Tento Přemysl odkázal po své smrti našemu dědovi i koruně českého království jak své království, tak i svá knížectví v držení na věčné časy.

Avšak výše jmenovaný Kazimír byl příbuzný oné paní a prohlašoval, že má právo na království Dolního Polska a odůvodňoval to tím, že žena nemůže být dědičkou království. A tak trvaly od dávných dob boje mezi českými králi a Kazimírem a kdysi i jeho otcem Vladislavem, králi Krakovska neboli Dolního Polska. A tak byly tyto boje ukončeny smírem prostřednictvím již zmíněného krále uherského. Ten za to vstoupil do spolku s naším otcem a slíbil mu pomoc proti vévodovi rakouskému, který odňal našemu bratru vévodství korutanské, a proti již zmíněnému Ludvíkovi. V tomto spolku byli tedy tři, to je náš otec, král uherský a vévoda bavorský, který měl za manželku naši sestru.

V té době nás poslal náš otec do hrabství tyrolského, abychom je spravovali místo našeho bratra a jeho manželky, kteří ještě byli v dětském věku. Když jsme tam přišli, ujali jsme se oněch úřadů, jak nám je náš otec svěřil, a byli jsme přípuštěni k vladařství nad tou zemí domácími šlechtici toho panství.

KAPITOLA 9

Po nějakém čase o velikonočním pondělí shromáždili jsme vojsko z hrabství tyrolského, vtrhli jsme do údolí Pusterského v diecézi brixenské proti hraběti gorickému a dobyli jsme hradu sv. Lambrechtsberg. I táhli jsme dál proti zmíněnému hraběti a zpusťovali jsme jeho země až k průsmyku, který se nazývá Lienz. S uvedeným vojskem jsme setrvali tři neděle v poli a plenili jsme území, protože hrabě byl spojencem vévodů rakouských, našich nepřátel. Nazítří po svatém Jiřím mučedníku zahnal náš otec za Dunaj Otu, vévodu rakouského, a zmocnil se v Rakousku mnoha hradů.

Avšak Ludvík, který se vynášel jako císař, pomáhal vévodům rakouským a s ním i celé Německo a vladaři měst lombardských, zvláště Mastino della Scala, vladař nad městy Veronou, Vicenzou, Padovou, Trevisem, Brescií, Parmou a Lukkou. Ti všichni útočili na nás a na hrabství tyrolské s veškerou svou mocí, takže město Trident a celé údolí adičské bylo ve velikém nebezpečí ze strany Lombardů. Údolí innskému zase hrozila veliká nebezpečí jak od Švábů, tak od Bavorů, takže celé tyrolské hrabství bylo ve velkém nebezpečí bezmála na všech stranách. Toho času jsme učinili svého kancléře Mikuláše, rodem z Brna, biskupem tridentským a Matěje, kaplana mého bratra, biskupem brixenským, neboť obě biskupství byla v té době uprázdněna.

Avšak téhož léta Ludvík, který se povyšoval na císaře, přivedl veliké vojsko se všemi německými knížaty proti Jindřichovi, vévodovi bavorskému, našemu švagrovi, který byl tehdy na naší straně. Vévoda rakouský přišel na pomoc témuž Ludvíkovi přes Pasov. Když pak náš otec přišel na pomoc připomenutému Jindřichovi, položili se táborem při jedné řece blíže města Landau. Tehdy přitáhl řečený Ludvík s vévodou rakouským a s jinými v čele velikého vojska. A protože kvůli řece nemohli udeřit na nepřítel, pustili po jeden měsíc Bavorsy. A třebaže vojsko vévody Jindřicha bylo slabší, přece se řečený Ludvík s vévodou rakouským vrátili domů s nepořízenou.

V té době jsme chtěli táhnout na pomoc svému otci a zmíněnému švagrovi z hrabství tyrolského s velkým vojskem jak pěšáků, tak jezdců, ale nemohli jsme přejít přes Kufstein, kde byl syn Ludvíkův. Toho jsme obléhali s tímto vojskem tak dlouho, dokud uvedená knížata ležela proti sobě v poli. Když se však sami rozešli, vrátili jsme se do Tyrol. Potom kolem svátku sv. Michala byl ujednán smír mezi naším otcem a rakouským vévodou tak, že rakouský vévoda vrátil město Znojmo, které mu náš otec dal s dcerou věnem; dále dal

našemu otci velkou částku peněz a našemu bratru přidal několik hradů při řece Drávě k hrabství tyrolskému; ale vévodství korutanské měl podržet pro sebe.

Potom téže zimy jsme vytáhli se svým otcem do Pruska proti Litvanům. A byli tam s námi tito hrabata: mladý Vilém Holandský, pán z Bergu, mladý Dětrich z Loozu a mnoho jiných hrabat a šlechticů. Zima však byla tak mírná, že se netvořil led; proto jsme nemohli postupovat proti Litvanům a navrátili jsme se každý do svého domova.

Ale když potom vypukla mezi Lombardy veliká válka, již jsme byli zaměstnání již dříve, než jsme odešli z Tyrol, a to pro spolek, který uzavřeli Benátští, Florentští, Milánští, Ferrarští, Mantovští, Boloňští a přemnoho jiných proti Mastinovi della Scala, vladaři veronskému a padovskému, našemu nepříteli, jak výše objasněno. V této době v měsíci dubnu jsme jeli přes Moravu do Rakouska s úmyslem vtáhnout do Lombardie, ale vévoda rakouský nám nechtěl poskytnout průvod. Tehdy jsme nastoupili na loď a přeplavili jsme se ke králi uherskému, který nám z města Budína dal průvod Uherskem, Chorvatskem a Dalmácií až do města Senje na mořském břehu, kde jsme vpluli na moře.

Když se o tom dověděli benátští páni, chtěli nás zajmout, ač jsme byli jejich přátelé. Proto obklíčili naši loď hradbou vlastních lodí, takže naše loď nemohla nikterak uniknout. A když jsme devátého dne dorazili k jejich městu Gradu, uposlechli jsme rady Bartoloměje, hraběte z Krku a Senje, který byl s námi na lodi, a přikázali jsme, aby jim naši řekli: »Hle, páni, my víme, že nemůžeme z vašich rukou nikterak uniknout, proto račte vy napřed poslat do města a vyjednat, jak nás chcete přijmout do svého města.«

A zatímco jsme s nimi rozmlouvali krásnými slovy, spustili jsme se lodními dvířky se zmíněným Bartolomějem a Janem z Lipé do malého rybářského člunu. Tam pak přikryti pytli a sítěmi propluli jsme jejich loďmi a dostali jsme se k pobřeží mezi sítím. Když jsme takto unikli jejich rukám, putovali jsme pěšky až do Akvileje. Oni pak zajali naši loď s celou družinou, kterou drželi po několik dní v zajetí, a potom ji propustili. Když jsme byli v Akvileji, dali jsme se poznat našemu hostiteli; ten to brzy oznámil městské radě a měšťané donesli tu zprávu k patriarchovi. Patriarcha se hned odebral do města, přijal nás s velikou poctou v průvodu kněžstva a lidu a za hlaholu zvonů uvedl nás do svého paláce.

Když se nám pak naše družina vrátila ze zajetí, hostil nás s velikými poctami čtyři neděle ve své zemi, ujistil nás svou věrností a poskytl nám průvod údolím cadorským až do hrabství Tyrolského, kde jsme tehdy vladařili za svého bratra, který byl ještě malým chlapcem.

KAPITOLA 10

Když pak v měsíci červnu oblehli Benátští, Florentští, Milánští, Mantovští a Ferrarští a jiní jejich spojenci město Padovu s převelikým vojskem, to je s deseti tisíci ozbrojených jezdců a s nespočtelným počtem pěších, tu nějaká část jejich vojska oblehla také město Feltre s biskupem z Feltre, se Sicconem z Caldonazza, a s hrabaty z Cenedy, pány z Camina. I leželi dlouho při tom obléhání s pěti sty jezdci a s množstvím pěších, neboť města Padova a Feltre patřila k panství Mastina della Scala, pána ve Veroně a jiných městech výše jmenovaných; Benátčané již dobyli měst Conegliana, Serravalle a Bassana, jež dříve patřila k panství Mastinovu, a také hrabě de Collato, náměstek v Trevisu, a četní jiní se vzbouřili proti zmíněnému Mastinovi a stáli při Benátských.

Tehdy jeden měšťan z města Belluna, jménem Endrighetto da Bongajo, se obával, aby takto nebylo ztraceno město Feltre, a tím aby také Belluno nepřišlo do rukou Benátčanů, které měl zvlášť v nenávisti, a když viděl, že je město obležené ze všech stran, přemýšlel o tom, že se Jakub de Avoscano dal nám do ochrany se svými hrady Buchensteinem a jinými, a s některými horaly patřícími k panství bellunskému, uposlechl jeho rady a přišel k nám, když jsme byli v Primieru, bez vědomí obou stran, jak pána veronského, tak i Benátčanů, a to tajně, aby se o tom nedověděli Benátčané ani vladař veronský, neboť onen měšťan jednal proti němu, a pravil: „Kdybyste mohli přemoci a zahnat nepřátele od města Feltre, rád bych vám otevřel jednu městskou bránu, protože bych spíše přál to město vám než komukoli jinému.“ Já jsem vyslechl jeho řeč a určil jsem mu přesně den, kdy jsem hodlal tajně přijít.

A protože bylo třeba, abych shromažďoval vojsko opatrně, svolal jsem mnoho šlechticů k turnaji dvou rytířů na území Neumarktu nad Adiží pod záminkou, abych mohl ty dva soupeře při souboji chránit, kdyby jejich přátelé způsobili nějaký rozbroj; takto nemělo vejít ve známost, proč sbírám vojsko, abych totiž mohl tajně přitáhnout k městu Feltre.

Potom jsme opásali rytířským mečem vítěze, který zabil druhého, a tím v řečeném souboji dosáhl úspěšně triumfu. Když se to stalo, žádal jsem přítomné vojsko, aby jelo s námi, ale nikdo nesměl znát úkol, za němž se hodláme vydat. Vojáci se ochotně dali na cestu se mnou a jeli se mnou na koních údolím Fleimským po celou noc.

Druhého dne jsem však projížděl pustými horami, které směřují ke Castrozze,

kde není obvyklé jezdit na koni. Když jsem pak dorazil k lesu, který je mezi Castrozzou a Primierem, nemohl jsem pokračovat v cestě pro vyvrácené stromy; tak mělo mé vojsko pocit zoufalství. Tu jsem se jal já s několika pěšáky hledat cestu po srázích hor a stezkách dávno zničených, až jsme ten les přešli. Strážci lesa už dávno odešli, protože slunce již zapadlo a že netušili nějakou hrůzu nebo nebezpečí, jež by jim tam od někoho hrozilo. A tak jsme si vytvořili cestu v horách.

Vojáci sami nás následovali, a tak jsme dojeli ke hradu Primieru, který byl také obležen od Benátčanů, a po zahnání nepřátel jsme se ho zmocnili. Nepřátelé pak přišli ke svým druhům, kteří leželi před městem Feltre a oznámili jim, že na ně táhne velké vojsko, o němž nevědí, čím je. Když to jejich spolubojovníci uslyšeli, odtáhli v noci od města. Druhého dne jsme opustili hrad Primiere, přitáhli jsme do Agorda a z Agorda jsme rychle kvapili k městu Bellunu.

I vypravili jsme napřed posly k Endrighettovi, s nímž jsme se dříve smluvili, aby mu oznámili, že jsme s vojskem blízko města. Ten se ihned odebral k radním a správcům města a sdělil jim, že k němu přišli poslové s oznámením, že hrabata z Chiaromonte, spojenci Mastina della Scala, jejich pána, přitáhli s velkým vojskem zahnat nepřátele a jim poskytnout pomoc. Ti nám s radostí otevřeli brány, neboť nás pokládali za přátele. Já jsem tedy vstoupil do bran v den sv. Prokopa 4. července. Když se pak všichni nahrnuli dovnitř, rozvinul jsem prapory království českého a hrabství tyrolského. Ti ovšem užasli, když viděli nepřátele, nevěděli, co mají dělat, vždyť se nemohli postavit na odpor naší moci. A tak jsme se s pomocí boží zmocnili města. Hrad se však po několik dnů držel proti nám; když jsme však pohrozili těm, kteří byli na hradě, odevzdali hrad do našich rukou.

Potom jsme se položili s vojskem před městem Feltre. A protože veronský vladař byl tehdy zaměstnán bojem proti Benátčanům a oni s ním, nemohli ani dost málo škodit nám a našemu vojsku, a proto obě strany s námi jednaly, neboť nás toužily získat sobě na pomoc. A když jsme po šest neděl setrvali v obléhání města Feltre, ujednali jsme smlouvy s Benátčany. Ti se nám zavázali, že nám budou pomáhat s veškerou svou mocí proti Mastinovi della Scala. I poslali nám na svůj náklad sedm set jezdců a silné vojsko pěší. My jsme pak propustili svého bratra a táhli jsme s vojskem do Benátek, kde jsme byli přijati s velikou poctou a hoštěni s velikou vážností. Potvrdili jsme vzájemnou smlouvu, pak jsme se odtud vrátili a město Feltre jsme dobyli vyhladověním.

Také páni de Carrara v Padově se smluvili s námi, zmocnili se města Padovy a zajali Alberta, staršího bratra Mastinova, kterého odevzdali do zajetí Be-

nátčanům. A protože zůstali našimi poddanými, podrželi Padovu ve své moci. My jsme pak propustili své služebníky a ustanovili jsme je v městech a hradech za vladaře; ve Feltre Volkmara z Burgstallu, šlechtice z hrabství tyrolského, v Bellunu Endrighetta da Bongajo; velitelem ve válce proti Veronským Jana z Lipé, který však sedmého dne jako velitel zemřel; na jeho místo jsem dosadil Zbyňka Zajíce.

Takto jsme se pak vrátili do hrabství tyrolského, sestoupili jsme do údolí Innu a odtud jsme jeli do království českého; usmířili jsme se s rakouskými vévody, neboť předtím jsme nebyli přáteli.

Té zimy v masopustě jsme zasnoubili svou prvorozenou dceru Markétu Ludvíkovi, nejstaršímu synu uherského krále Karla, s nímž jsme pak uzavřeli spolek proti všem nepřátelům.

Potom však, když nás náš švagr pozval na druhý den k obědu, při východu slunce nás jeden z rytířů probudil ze spánku a říkal: „Pane, vstávejte, nastává poslední den lidstva, neboť celý svět je plný kobyлек.“ Tehdy jsme vstali, nasedli na koně a tryskem jsme jeli, abychom viděli, kde je jejich konec; dojeli jsme až do Pulkavy, do vzdálenosti sedmi mil, kde teprve mraky těch kobyлек končily; jak se ale prostíraly do šíře, to jsme zjistit nemohli. Jejich hlas se podobal silnému hřmotu, jejich křídla byla jako by popsána černými písmeny a bylo jich tak hustě jako nakupeného sněhu, takže skrze ně nebylo možno vidět slunce. Vycházel z nich veliký zápach. Potom se rozdělily, některé letěly do Bavor, jiné do území franckého, další do Lombardska a opět jiné se rozdělovaly po veškeré zemi. A byly tak plodné, že dvě plodily za noc dvacet mladých i více. Byly maličké, ale rychle rostly a vyskytovaly se ještě třetí rok.

KAPITOLA 11

Když pak jsme přijeli do Čech, přihodilo se, že jsme zavítali ze Staré Boleslavě do Toušeně, a když se nás začal zmocňovat spánek, napadlo nás usilovně přemýšlet o tomto čtení z evangelia: *Podobno jest království nebeské pokladu skrytému na poli* atd., které se čte na den sv. Ludmily. A tak jsem začal o něm přemýšlet a vykládat si je. Když jsem se potom probudil, podržel jsem ještě v paměti obsah a výklad první části evangelia, a tak s pomocí a milostí boží

jsem dokončil výklad celého čtení, které začíná: *Podobno jest království nebeské* atd.

Bratři! Nikdo nedovede beze zbytku vyložit slova svatých evangelíí, protože jejich smysl se vyznačuje takovou hloubkou, že nikdo nemůže plně vystihnout jejich vznešenost, ani dostatečně vypovědět jejich význam. O tom říká Pavel v listě: *Ó hlubokosti bohatství, moudrosti a poznání božího! Jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystižitelné jeho cesty!* A též evangelista: *Neboť kdo poznal mysl Páně nebo kdo se stal jeho rádcem? Avšak pokud mi bylo dopřáno shůry od boží milosti, od níž všechen nejlepší úděl a každý dokonalý dar sestupuje shůry, jak píše Jakub ve svém listě, chci vám něco povědět k porozumění tomu svatému čtení, a proto vás prosím, miláčkové, abyste to bratrsky přijali a čistým, neposkvřeným srdcem o tom uvažovali.*

Drazí, zajisté jste slyšeli, že Matouš přirovnává v tomto podobenství království nebeské k pokladu skrytému v poli a že se tímto pokladem vlastně označuje Duch svatý, jež člověk nachází skrze lásku a milost Ježíše Krista, který jej slíbil svým věrným v evangeliu Janově, když říká: *Prositi budu otce svého a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, ducha pravdy.*

Polem totiž nebo zemí, v níž onen poklad leží, míní se srdce člověka, kam člověk zasévá dobré i zlé skutky, které přinášejí nakonec jeho duši ovoce, podle toho, jak je tam zaséval. To dosvědčuje zjevně Lukáš, když říká: *A které padlo do půdy dobré, to jsou ti, kteří slyšeli slovo boží, v srdci ušlechtilém a dobrém je zachovávají a užitek přinášejí v trpělivosti.* Avšak onen poklad jistě je skryt před hříšníky a lidmi nehodnými, kteří nechtějí získat poznání pravdy ani činit pokání, a tak ztrácejí oči milosti boží, takže nemohou jako oslepení nalézt onen poklad. O nich praví prorok: *Oči mají a viděti nebudou.* Ale člověk vskutku zkroušený nalezne ten poklad milostí Ježíše Krista, jak bylo řečeno výše, protože podle výroku žalmistova *bůh nezhrdne srdcem zkroušeným a pokorným, nýbrž svým přehojným milosrdenstvím je vždy potěší a pomůže mu, jak se čte v žalmu: Raduj se v Pánu a on ti vyplní žádosti srdce tvého.*

Když pak zkroušený člověk nalezne onen poklad, skryje ho ve svém srdci, bdí nad ním, bojí se o něj a střeží ho, aby mu tento poklad neodňal ze srdce ďábel, náš nepřítel, který, jak praví Petr, obchází a hledá, koho by pohltit.

Podle toho můžeme rozumět tomu, co se čte v evangeliu Matoušově: *Nechť neví levice tvá, co činí tvá pravice.* Ale je nutné pamatovat si, že *odchází naplněn radostí pro něho, což značí spěchání, neboť máme spěchat k dobrým skutkům.* Proto se praví v evangeliu Lukášově: *Vyjdi rychle na náměstí a na ulice města a uveď sem chudé i cbromé a mdlé.*

Dále se vypravuje v uvedeném podobenství, že onen člověk, který našel poklad,

odešel a prodal všechno, co měl, to jest své hříchy, když se napřed odřekl zlých skutků. K tomu se vztahuje, co je psáno o Matoušovi v evangeliu Lukášově: *A opustil všechno své, i ono: Nevzdá-li se kdo všeho, co má, nemůže být mým učedníkem.* A toto prodání a odřeknutí má se uskutečnit na náměstí, a to nikoli na kterémkoli, nýbrž toliko na náměstí svědomí, to je upřímnou zpovědí, nelíčenou zkroušeností a před knězem ustanoveným k tomu od Boha podle učení Kristova: *Jděte a ukažte se kněžím.* K tomu nás také vybízí Jakub ve svém listě, kde říká: *Vyznávejte se jedni druhým ze svých hříchů.* A ovšem za ty zlé skutky, když je už prodal a zřekl se jich, má přijmout skutky dobré a získat do svého majetku i ono pole, totiž srdce, které má chovat v lásce a trpělivosti a v něm ukrýt řečený poklad. A jestliže vytrvá až do konce, bude vlastnit ten poklad v království nebeském na věky podle slov Matoušových: *Sbromažďujte si poklady v nebesích, kde ani mol ani rez je nekaží.*

KAPITOLA 12

Podobno je království nebeské člověku kupci, jenž hledá pěkné perly a který, když nalezl jednu perlu, odešel a prodal všechno, co měl, a koupil ji.

Při tomto podobenství je nutno nejdříve připomenout, že perla je drahokam úplně čistý, jasné barvy a beze vši poskvrnny, a proto v tomto podobenství může k ní být právem v obrazném smyslu přirovnán zákon boží, v němž je obsaženo mnoho dobrých, čistých, světlých a neposkvrněných skutků. A tím člověkem kupcem, o němž mluví evangelista, je ve vlastním smyslu člověk vůbec, jenž bloudí na pouti po tomto světě, jenž bývá stíhán různými obtížemi, ustavičně mnoha bédami a vezdejšími starostmi, a jak se čte v knize Jobově, *nikdy nezůstává v témže stavu.* A proto se výstižně nazývá kupcem, který vždy má hledaje chodit a chodě hledat, aby nalezl onu drahocennou perlu, totiž zákon boží, který jistě nalezne, bude-li tak hledat a chodit, jak praví Lukáš ve svém evangeliu: *Hledejte a naleznete.*

Když pak takto člověk hledá a nalezne na tomto světě zákon boží, v němž, jak bylo výše řečeno, je mnoho dobrých, čistých, jasných, neposkvrněných a ctnostných skutků, tu právem ho může přirovnat k oné drahocenné perle, kterou onen člověk nalezl a odešel a prodal všechno, co měl, a koupil perlu, která se právem nazývá drahocenná, protože nic není dražšího a většího na

tomto světě, než podle ustanovení božího zachovávat bedlivě jeho přikázání, která jsou obsažena v tomto zákoně. A to se nám podle přikázání božího ukládá v evangeliu Janově, když se tam říká: *Milujete-li mě, zachovávejte má přikázání.* Kdo tato přikázání zachovává, bude sloužit bohu, a proto s ním potom i kralovat. A tak je možno rozumět tomu, co praví Augustin: *Bohu sloužiti je kralovati* a dále: *Kdo zachovává zákon a přikázání boží, která jsou v zákoně božím obsažena, slouží Bohu a s ním bude i společně kralovat.*

A co se dále praví v podobenství, že onen člověk odešel a prodal všechno, co měl, a koupil onu perlu, znamená dále život pomíjející, v němž nyní pracujeme a žijeme. V něm člověk den ze dne přichází a odchází a každý den se více přibližuje smrti, a proto má v tomto životě prodat všechno, co má: hříchy a všechny pozemské žádosti a tělesné touhy, mírnit se zdrženlivostí a jinými dobrými skutky a za ně si má koupit zákon boží, který je onou drahocennou perlou, a bude-li ji dobře opatrovat při svém putování po správné cestě, jistě bude tonout v blaženosti, neboť se praví v žalmu: *Blahoslavení bezúboční na cestě, kteří chodí v zákonu Páně.* A tak blahoslavený, neposkvněný a čistý vejde do brány království nebeského. A tato brána, která je celá z drahocenných perel, se mu ihned otevře mocí té perly, to jest zákona božího, a tehdy spatří moc té perly, která je z bran svatého města Jeruzaléma, až skrze ni vstoupí do onoho svatého města, o němž a o jeho branách mluví Jan ve Zjevení, když říká: *Dvanáct bran je dvanáct perel a každá z těch bran byla z jedné perly.*

KAPITOLA 13

Podobno je království nebeské síti spuštěné do moře, která v sobě shromažďuje ryby všeho druhu.

Síti můžeme rozumět slovo boží, které je posláno skrze apoštoly, když jim bylo přikázáno v evangeliu Markově: *Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu stvoření.* A byla pak od nich spuštěna do moře, to je na tento svět, proto jim bylo výslovně řečeno: *Jděte do celého světa,* který se zde zajisté obrazně a zcela vhodně označuje mořem. Neboť jako moře nikdy neodpočívá, nýbrž se ustavičně pohybuje střídáním přílivu a odlivu, a těmi, kteří po něm plují, zmítá svými vlnami a bouřemi sem tam a děsí je, tak i tento svět se nesčíslnými pohyby ustavičně pohybuje a ty, kteří se v něm zmítají, stále znepokojuje a

ohrožuje svými nástrahami a hrozícími nebezpečnostmi. A proto volá k Pánu prorok zastížený takovými nebezpečnostmi na tomto rozbouřeném moři: *Spas mě, Bože, neboť vlny vystoupily až k mé duši*. A dále: *Ať mě nepotopí příval vody a bouře na moři*, to je nebezpečnoství tohoto světa. Vždyť není pochyby, že prorok zde chtěl bouří naznačit nebezpečnoství a mořem svět.

Rybami se věru označují lidé na tomto světě. Proto se praví v evangeliu Matoušově: „*Pojďte za mnou, učiním z vás rybáře (lidí)*“. A jinde v evangeliu Matoušově řekl Pán Petrovi: *Neboj se, neboť od této doby budeš lovit lidi*. Praví se potom dále: *Ryby všeho druhu*, to jest lidi, jež síť shromažďuje, protože všechny lidi kterékoholi rodu, stavu i zaměstnání, ať dobré ať zlé, tato síť, totiž, slovo boží, shromažďuje a loví. Neboť netoliko k Židům, ale i k pohanům, a to stejně ke všem, bylo posláno, jak se čte ve Skutcích apoštolských. A bylo zajisté posláno skrze apoštoly, o nichž se praví v žalmu: *Po vsí zemi vyšel hlas jejich* atd., a skrze Ducha svatého, který, jak praví mudrc, *naplnil okersek zemskej*, i skrze našeho Spasitele, který taková slova osobně a spasitelně na světě zasíval a šířil. A proto praví v evangeliu Janově: *Kdybych nebyl přišel k nim a nepromlouval k nim, břichu by neměli, ale nyní nemají výmluvu ze svého břichu*.

Toto slovo se však má naplnit, a proto se dále praví: *Kteroužto síť, když byla naplněna, vytáhli na břeh a sedíce vybírali* atd. I bude naplněna tato síť neboli slovo, až vše, co bylo tímto slovem ústy Páně a jeho svatých proneseno, bude úplně a skutečně naplněno. Neboť se čte v evangeliu Matoušově, že *ani jediné písmeno z toho nepomine, ani nepomine věk, až se všechny tyto věci stanou; neboť nebe a země pominou, ale slova má nepominou*, jak se zase praví v evangeliu Lukášově. Až pak ta síť neboli slovo boží bude naplněno, tu ihned bude naplněn podobně i počet svatých ve slově božím a počet zlých pro slovo boží, jak viděl ve svém zjevení Jan a obrazně řekl: *Viděl jsem pod božím oltářem duše zabitých pro slovo boží a pro svědectví, jež vydávaly, a volaly hlasem velikým řkouce: Proč dosud, Pane svatý a pravý, nesoudíš krev naši nad těmi, kteří přebývají na zemi? I dáno bylo každému bílé roucho a řečeno jim, aby odpočívali ještě malý čas, až se naplní počet bratří jejich, kteří mají být zabití jako oni*.

Po naplnění sítě, to jest slova božího a počtu dříve řečených nastane den poslední a soudný, jak ukazuje evangelista v dalších slovech tohoto čtení, když se praví: *Tak bude při skonání světa* atd. A tehdy bude na tom soudě vytažena ona síť již naplněná, a proto se říká: *Když vytáhli síť*. A totiž ji vytáhnou, kteří ji spustili, totiž apoštolové. Ti vytáhnou síť, to je slovo boží, které do nás zaseli, i s polem a plodem semen a vytáhnou ji plnou, totiž naplněnou dobrými i zlými, to jest těmi, u nichž slovo boží přineslo dobrý plod, i těmi, u nichž vzešlo špatně, jak se praví v evangeliu Lukášově: *Co naseješ, to i budeš žnout*,

a v žalmu: *Kdo se slzami zasívá, s radostí bude sklízet.* A protože seli do nás, také z nás budou žnout a sklízet.

A vytáhnou nás čtyřmi provazy, které jsou přivázány k té síti podobně jako jsou u skutečné sítě, která se rovněž vytahuje čtyřmi provazy. Jsou totiž u každé sítě čtyři provazy, dva napjaté nad vodou a dva dole plovoucí pod vodou, a tyto dva dolní odpovídají dvěma horním, takže provaz na dolní pravé straně odpovídá provazu na horní pravé a provaz dole nalevo provazu nahoře nalevo. Tak je tomu také u oné sítě duchovní, u níž jsou podobně čtyři provazy, jimiž jsou všichni taženi, to je dva svrchu plovoucí, a ty jsou od Boha, totiž milost a síla, a dva plovoucí dole, které jsou od nás, totiž láska a nenávisť. Prvnímu provazu hornímu, to jest milosti boží, odpovídá první dolní, totiž láska, a těmi dvěma dobrými jsou taženi lidé dobří. O prvním praví Pán v evangeliu Pavlově: *Nikdo nemůže přijít ke mně, leč přitáhne-li jej otec můj,* totiž svou milostí. O druhém se praví podobně v evangeliu Janově: *Kdo miluje mne, toho milovati bude otec můj, i přijdeme k němu* jakoby přitáhnutí v milosti a lásce, *a učiníme si u něho přibýtek.* A o těch dvou provazech můžeme rozumět, co praví žalmista: *Provazy padly mi na místech veselých.*

Také druhému hornímu provazu, totiž síle, odpovídá druhý dolní, to je nenávisť, a těmi bývají taženi všichni lidé zlí. Neboť *každý, kdo zle činí, nenávidí světlo,* jak se praví v evangeliu Janově: A na tyto je zapotřebí více síly boží než na první. Neboť první půjdou k soudu dobrovolně a s nadějí na odměnu, kdežto druhí budou před soudem prchat z obavy před věčným trestem, ukryjí se v jeskyních a v horských skalách a řeknou horám a skalám: *Padněte na nás a skryjte nás před obličejem toho, jenž sedí na trůně, a před hněvem beránka, až přijde veliký den jejich hněvu a kdo bude moci obstát,* jak se čte ve Zjevení. A proto je při oněch lidech potřeba síly, která by je táhla i proti jejich vůli.

O tom prvním provaze, to jest síle, může se rozumět, co praví apoštol: *Všichni budeme vtaženi,* to jest silou boží, *vstříc k Pánu do výšin,* i co říká Spasitel v evangeliu: *Až budu povýšen ze země, všechny k sobě potáhnu,* totiž silou. O druhém se zase čte v Knize královské: *Vztáhne nad Jeruzalémem provázek Samaří a břímě domu Achabova.* O obou praví žalmista: *Provazy bříčů ovinuly mě.* A tak budou všichni od apoštolů v té síti vytaženi; neboť jak praví apoštol, *všichni budeme stát před stolicí boží, abychom dostali odplatu za to, co jsme činili v těle.*

A vytáhnou nás na břeh, to jest před soudnou stolicí všemohoucího Boha, která se vhodně přirovnává k břehu. Neboť jako je břeh cílem plujících, tak tato soudná stolice je cílem a koncem všech těch, kteří se kymácejí v tomto světě. A až nás pak vytáhnou, tu seděti budou apoštolové podle břehu to jest soudní stolice, jak bylo výše řečeno a jak o tom praví Spasitel v evangeliu:

Až pak seděti bude Syn člověka na stolici své velebnosti, budete seděti i vy na dvanácti stolicích a budete soudit dvanáct kmenů izraelských. I vyberou při rozsuzování Pánu našemu dobré do osudí, to je přidělí je podle svého pravého soudu věčným stanům, kde je mír a radost; zlé však pošlou pryč, to je odsoudí je do věčného ohně, kde je pláč a skřípění zubů. A to se stane slovem božím, až řekne: Pojdte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím atd., zlým však řekne: Odejděte zlořečení do ohně věčného, jak se čte v evangeliu Matoušově.

Po skončení toho soudu ihned andělé jako sluhové soudu a vykonavatelé těchto slov *oddělí zlé ze středu spravedlivých a wrbnou je do pece ohnivé, jak se dále praví ve slovech uvedeného evangelia. Neboť andělé jsou služebníky slova božího, jak o nich praví žalmista: Chvalte Pána andělé jeho, kteří jste mocni v síle a plňte slovo jeho poslušni blasu jeho slova. Chvalte Pána všechny moci jeho, služebníci jeho, kteří plňte jeho vůli.*

Dále se pak praví v uvedeném čtení: *Rozuměli jste tomu všemu?* Řeknou mu: *Ano, Pane.* To jsou slova otázky. Proto když Pán pověděl svým učedníkům řečená tři podobenství, tázal se jich těmito slovy: *Porozuměli jste tomu všemu?* Otázal se jich, ne že by nebyl jist, zda tomu rozuměli, poněvadž *všechno zná, dříve než se co stane*, ale aby tou otázkou pozvedl jejich rozum do výše k poznání sebe, což se nám jasně ukazuje na osobě Petrově v evangeliu Matoušově. Když totiž na otázku, kým je podle mínění lidí Syn člověka, odpověděl: *Ty jsi Kristus, syn Boha živého*, ihned Pán řekl: *Tělo a krev ti to nezjevily, ale Otec můj, který je v nebesích.* Hle, jak byl na tu otázku okamžitě rozum učedníků pozdvižen, že ihned odpověděli: *Ano, Pane.*

Když tedy Pán poznal pozdvižení jejich rozumu a když uvažoval o jejich horlivosti pochopit slova svého svatého učení, chtěl je ještě více připoutat a získat, i slibuje jim za odplatu odměny v nebesích slovy: *Proto každý moudrý mistr písma, který vykládá o království nebeském, podobá se hospodáři, který vynáší ze svého pokladu nové a staré věci.* A dobře praví: *Moudrý mistr*, neboť ten slovem učení a příkladem dobrého života vyučuje a vychovává. Neboť ti, kteří sice učí, ale sami tak nejednají, slovou zajisté *mistři*, ale nikoli *moudří*, jak se praví v evangeliu Matoušově: *Na stolici Mojžíšově se posadili mistři Písma a farizeové, jedněte tedy podle jejich učení, ale podle jejich skutků nejedněte.* Věz, že se nazývají *mistry* Písma, ale ne *moudrými*. Proto ne každý mistr Písma, ale zajisté jen *moudrý* mistr je podoben hospodáři, který ze svého pokladu vynáší nové a staré věci. Poklad je totiž jmění pohnutelné nashromážděné. Vždyť jako hospodář v čas potřeby a nouze vynáší pro pozemskou čest ze svého pokladu věci nové, které tam nedávno uložil, a staré, které již dávno uschoval, tak moudrý mistr Písma ze svého pokladu, který vnuknutím Ducha svatého uložil

ve svém srdci, pro slávu, již chce dosáhnout v nebeském království, vynáší a vykládá spasitelná tajemství Nového a Starého zákona k poučení jiných svým svatým kázáním a poučováním. Právem totiž jsou moudří takoví mistři, o kterých se čte u Daniela: *Kteří však budou zbožní a moudří, budou se skvíti jako blesk oblohy, a kteří mnohé přivádějí k spravedlnosti, budou jako hvězdy na věčné věky.*

KAPITOLA 14

Téhož léta jsem přijel k Vysokému Mýtu a zbořil jsem hrad Choceň a ještě četné jiné hrady pána z Potštejna, neboť jsem toho času vedl válku s tímto pánem; později však došlo ke smíru. Toho času byly také objeveny stříbrné doly u Vřesníka.

Téhož léta jsem se vydal na cestu s mnoha českými pány, neboť jsem se chtěl dostat do hrabství lucemburského k svému otci, který pro mne již dříve poslal, ale z Frankfurtu jsem se vrátil. Po tomto návratu jsem ustanovil sbor kanovníků u Všech svatých v královské kapli na pražském hradě a vydal jsem se na cestu ke králi uherskému, který byl těžce nemocen.

A ještě dříve, než jsem se vrátil z pobytu v Uhrách do Čech, můj otec přijel k Ludvíkovi, jenž se povyšoval na císaře, aby ujednal smír. Ačkoli mi řečený Ludvík již dříve slíbil, že nebude s mým otcem konat žádné jednání o mír beze mne, naopak prohlásil, že chce s mým otcem jednat v dobrém s mým vědomím, přece pak tento Ludvík zapomněl na své čestné slovo i na své sliby, mého otce podvodně oklamal a přiměl ho k úmluvě s ujištěním, že se již dávno se mnou smířil. A tak způsobil velkou nedůvěru mezi mnou a mým otcem a dosáhl toho, že můj otec ve smyslu smlouvy, která, jak Ludvík předstíral, byla uzavřena mezi mnou a jím, přijal od něho své země v léno jako od pravého císaře. Také s ním se usmířil a v četných věcech se podrobil jeho vůli, což by byl jistě neudělal, kdyby byl věděl, že já s ním ještě nejsem smířen.

Když já jsem se to pak dověděl, pospíšil jsem si k svému otci do Miltenbergu v biskupství mohučském a oznámil jsem mu, že všechno, o čem s ním Ludvík Bavorský jednal, je nepravdivé a lstivé. A proto jsme nechtěli ani já ani čeští páni potvrdit pečeti to, co bylo mezi nimi ujednáno, ani uznat platnost té dohody — a to, co se tam stalo, prohlásil jsem za neplatné, jako by se to nebylo stalo.

Odtud jsem se odebral do Bratislavy, jež leží na hranicích Uher a Rakouska a usmířil jsem uherského krále s vévodou rakouským. Potom můj otec podnikl výpravu na Moravu, aby krutě potrestal Mikuláše, vévodu opavského a ratibožského, kterého jsem se svým otcem jen stěží usmířil. Musel však odevzdat mému otci hrady a mnoho peněz.

Odtud jsem se vydal k obléhání hradu Potštejna, protože povstal proti mně a českému králi a protože se z něho podnikalo mnoho loupeží. A třebaže platil za nedobytný, přece jsem ho za devět týdnů dobyl a strhl jsem k zemi věž i s pánem, jemuž ten hrad patřil; také hradby a celý hrad jsem srovnal se zemí.

Potom jsem jel se svým otcem do Vratislavi. Biskup tohoto města odmítal totiž mému otci poslušnost; proto se můj otec na něj rozhněval a odňal mu hrad Milíč. Za to dal ten biskup mého otce do klatby, ale otec ho vyhnal z města i s kněžími. A tato rozepře mezi mým otcem a zmíněným kněžstvem potrvala ještě dva roky.

Odtamtud vytáhl můj otec do Budišína a dále pak do Francie na pomoc francouzskému králi, protože tehdy začínala válka mezi králem francouzským a anglickým; v českém království zanechal místo sebe mne. Já jsem zase ustanovil svým zástupcem Petra z Rožmberka a pospíchal jsem za svým otcem přes Bavorsko, kde jsem zastihl svého švagra Jindřicha, vévodu bavorského, již mrtvého. Ten zanechal jako dědice svého jediného syna, chlapce desetiletého, kterého měl s mou sestrou Markétou. Poručnictví nad ním i správy země se ujal Ludvík, který se povyšoval na císaře, na základě příbuzenství a smlouvy, kterou Ludvík uzavřel s otcem řečeného chlapce. Proto *zapudil dceru Rudolfa*, vévody bavorského a hraběte falckého, syna svého bratra, která byla zmíněnému chlapci zaslíbena a oddána, a *dal mu dceru svou*, která ještě neuměla mluvit. Ta však z božího dopuštění zůstala němá. Odtud jsem přešel Bavorsko a přijel jsem k svému otci do hrabství lucemburského.

A odtud, jak jsem si přál, jsem táhl na pomoc králi francouzskému, jemuž tehdy anglický král oblehl město Cambrai dříve, než mohl francouzský král shromáždit své vojsko. Odtud pak přitáhl k městu St. Quentin, pak k městu Ribemontu a odtud dále až k městu Laonu. Nakonec se vrátil do hrabství henegavského, kam ho král francouzský pronásledoval až ke hranicím. Oba postavili tábory na hranicích henegavských. Ale král anglický ustoupil a od táhl a pole ponechal králi francouzskému, který ho čekal celý den s oddíly připravenými k boji, ač Angličané měli ve vojsku mnoho knížat německých, jako vévodu brabantského, markraběte jülišského a z Bergu, hraběte flanderského z dolního Německa, z horního pak markraběte míšeňského, markraběte

braniborského, syna Bavorova, a mnoho jiných se svolením Ludvíkovým, který ustanovil toho anglického krále náměstkem císařovým v Německu.

Můj otec ztratil již dříve jedno oko; když mu pak začínalo slábnout i druhé, odjel v oněch dnech tajně do Montpellieru k lékařům, zda by se mohl léčit; přesto však v té době oslepl. Já jsem se chystal táhnout na pomoc králi španělskému proti králi granadskému a poslal jsem již napřed své bojovníky a válečné potřeby do Montaubanu. Ale můj otec mě tajně zdržel v Montpellieru a nedovolil mi táhnout dále.

Když můj otec marně usiloval o vyléčení, vydal jsem se s ním do Avignonu k papeži Benediktovi XII., abychom se s ním dohodli o penízi svatého Petra, který se odvádí v biskupství vratislavském. Ale ani tehdy nedošlo k dohodě, nýbrž zůstalo při sporu; později však přece jen byla porovnána rozepře mezi římskou církví a zmíněným biskupstvím o onen peníz. Když jsme tam pobývali, svěřili jsme se témuž papeži s viděním, které jsme měli o Dauphinovi z Vienny, když jsme před časem byli v Itálii, jak už jsme to výše zaznamenali. Ale pro ten čas jsme z některých důvodů uznali za lepší pomlčet o tom, než to svému otci sdělit a odhalit.

A když jsme tam byli u papeže, tu Petr, kdysi opat fécampský, rodem z biskupství limožského, povýšený na biskupa v Arrasu, pak na arcibiskupa senského a nakonec jmenovaný arcibiskupem rouenským, toho času kardinál kněz v chrámu sv. mučedníků Nerea a Achillea, o němž jsme se zmínili už dříve, že byl ze sboru rádců krále Filipa a že před ním sloužil mši na popeleční středu, přijal mě do svého domu, když jsem byl u papeže Benedikta, mne, v té době markraběte moravského, a jednou mi řekl, když jsem dlel v jeho domě: »Ty budeš jednou římským králem.« Já mu odpověděl: »Ty budeš ještě dřív papežem.« A obojí se potom stalo, jak bude níže popsáno.

Potom jsem se vrátil zároveň se svým otcem do Francie. A odtud mě poslal můj otec k mé sestře, vdově po Jindřichu, vévodovi bavorském, abych jí přispěl pomocí a radou, neboť ji utiskoval Ludvík, který se povyšoval na císaře. Ale když jsem k ní přijel, shledal jsem, že se s ním už smířila.

Odtud jsem se vydal na cestu arcibiskupstvím salcburským podle Alp, zvaných Taury. A když jsem takto procházel celý den údolím, které se nazývá gerloské, vzpomněl jsem si na zázrak nebo vidění, které jsem měl v den Nanebevzetí svaté Panny Marie v Terenzu v biskupství parmském. A v té době jsem pojal úmysl zavést k počtě slavné Panny hodinky, jež by se denně zpívaly v pražském kostele, tak aby bylo každý den čteno nové čtení o jejím životě, skutcích a zázracích. To se později také stalo, jak bude popsáno níže.

Odtud jsem dorazil k svému bratru do innsbruckého údolí. Bratr zanechal

tridentského biskupa náměstkem v hrabství tyrolském a vydal se se mnou do Čech, pak ke králi krakovskému a potom ke Karlovi, králi uherskému, s nímž a s jeho synem Ludvíkem, mým zetěm, se spojil smlouvami a velmi pevným svazkem.

Když tam ještě dlel, přišli poslové se zprávou, že se jeho manželka zároveň s pány jeho hrabství proti němu spikli, a proto se musel přes Bavorsko a Čechy spěšně vrátit do hrabství tyrolského. Já jsem pak po krátké době vyjel za ním do téhož hrabství do údolí Innu. A tam jsem se po straně dověděl, že Albert, nemanželský syn Jindřicha Korutanského, a jeden šlechtic, hofmistr manželky mého bratra, jednali s vědomím jejím i jiných šlechticů země o tom, aby zapudila bratra a vzala si za manžela Ludvíka, syna Ludvíka Bavora, který se vyvyšoval na císaře; a že ho všichni chtějí poslouchat jako svého pána a ona že se má stát jeho manželkou.

Chtěl jsem si to bezpečně ověřit, proto jsem potají nastrojil s mladším Buškem úklady onomu Albertovi, zajal jsem ho a přivedl lesem až k hradu zvanému Sonnenburg blíže Innsbruku. Tam byl dán na mučidla a přiznal, že vskutku se má všechno tak, jak mi to bylo doneseno. Tu jsem se snažil zajmout hofmistra, jenž sice pro tu chvíli mým rukám unikl, ale jeho hrad jsem zbořil do základů. Později mi i on sám byl svými přáteli vydán do rukou s tou podmínkou, že má být zachován na živu, ale jinak že má zůstat v mých rukách a že s ním mohu naložit podle své vůle. To všechno jsem oznámil svému bratrovi, jenž mi poděkoval a zařídil se podle mé rady. I postavili jsme stráže na hradě Tyrolu i nad bratrovou manželkou.

Potom jsem se vydal ke své sestře do Bavor, která potřebovala mé pomoci. Od ní jsem se vrátil přes salcburské arcibiskupství stejnou cestou a dorazil do biskupství brixenského k hradu Taufersu. Potom jsem se jal pokračovat údolím cadorským k městu Bellunu a v noční době jsem vstoupil do podhradí velmi pevného hradu Mel den před svátkem sv. mučedníka Václava. Ten hrad jsem oblehl a dobyl. Jeho držitelem byl hrabě z Cenedy, pán z Camina, a měšťané benátské, kteří byli tehdy mými nepřáteli; ten hrad však i po smíru zůstal v mé moci.

Odtud jsem se vypravil do města Tridentu, a když jsem přišel do hrabství tyrolského, zdržel jsem se tam až do dne před svátkem sv. Kateřiny a v den sv. Kateřiny jsem oblehl hrad Penede nad jezerem Gardským, který dříve obsadilo vojsko Luchina milánského a pán z Arku. Ty jsem odtud vyhnal, když jsem tajně shromáždil vojsko společně s biskupem tridentským. Na den sv. Kateřiny byl hrad odevzdán do mých rukou a já jej daroval biskupství tridentskému. Později se mi vzdal hrad Belvicina na území města Vicenzy;

toto město s celým hrabstvím držel Mastino della Scala. K tomuto hradu jsem se musel tajně přiblížit v noci s velkým vojskem a obsadit jej mužstvem. Odtud jsem se opět vrátil do Tridentu a z Tridentu jsem se vydal do města Belluna.

Když jsem tam právě prodléval, byl patriarcha akvilejský napaden od vévody rakouského a hraběte gorického, kteří leželi polem poblíž Cormonsu ve Furlandsku. Protože se jim patriarcha se svým vojskem nemohl úspěšně postavit na odpor, poslal mi dopis tohoto znění:

Vám, jasnému knížeti Karlovi z rodu českého krále, markraběti moravskému, i vašemu rytířstvu oznamuji, že dům Paní všech paní a Panny všech panen v Akvileji je od nepřátel těžce obléhán; jemu však jsou služebníci paní a panen obzvláště povinni pomoci. A proto prosím Vás a všechna vaše knížata vůbec, abyste z lásky k Paní všech paní nedopustili, aby její dům a statky byly poškozeny.

Když jsme to uslyšeli, přešli jsme se svými rytíři, více než dvěma sty jezdci a s tisíci pěšáky velmi vysoké hory, kde nebylo obvyklé jezdit. Ale Pán nám připravil přechod přes Serravalle, takže jsme přišli s velkými obtížemi do biskupství akvilejského a druhého dne k patriarchovi. Ten shromáždil svůj lid a utábořil se na naší straně blízko jedné říčky proti svým nepřátelům, kteří leželi na druhé straně toho potoka, který protékal mezi námi a jimi. Nepřátelé se však ještě v noci dověděli o našem příchodu, uprchli a jejich vojsko se rozptýlilo. My jsme je pronásledovali a část jsme jich obklíčili na hradě. Tam jsme leželi po dlouhou dobu a častěji jsme zaútočili na řečený hrad. Mnozí z našich tam byli raněni.

ČÁST II

KAPITOLA 15

Po krátkém čase se král Jan a Karel navrátili do Čech. Král Jan odevzdal vládu nad celým královstvím do rukou Karlových, avšak s tou podmínkou, že Karel má zaplatit králi Janovi pět tisíc hřiven stříbra v hotových penězích a že král Jan se nemá během dvou let vracet k stálému pobytu do Čech ani žádat v té době od českého krále nějaké peníze. Když přijal požadované peníze, které mu Karel rychle opatřil, odjel do Francie. Po jeho odchodu Karel šťastně a velmi horlivě řídil vládu v království, a co bylo promrháno a rozkradeno, uvedl opět do náležitého stavu a pořádku.

KAPITOLA 16

Když pak uběhla ta dvě léta, jak bylo výše řečeno, král Jan se opět vrátil do Čech a ujednal s Karlem, že společně potáhnou do Pruska bojovat proti Litvanům. Proto si rychle opatřili potřeby na cestu a vydali se do Vratislavi, kam se sjeli za týmž účelem též král uherský, hrabě holandský a velký počet jiných knížat, markrabí, vévodů a mnoho mužů urozených z rozličných stran světa. A když tak prodlévali ve Vratislavi, dali se mezi jinými zábavami, jimž se obvykle šlechtici věnují, do oné odpornej a ztřeštěné hry v kostky. Při ní král uherský a hrabě holandský hráli spolu s takovým zápalem, že onen hrabě vyhrál na králi šest set zlatých.

Když viděl, že král je v srdci proto rozhněván a pobouřen, tu v prudkém unáhlení a v domýšlivé pýše vybuchl těmito slovy: „Pane králi, tomu se nutno divit: když jste tak vznešeným knížetem, jehož země prý oplývá zlatem, že dáváte najevo pro tak nepatrnou částku peněz rozmrzelost ducha a tak zneklidňujete svou mysl. Nuže, abyste vy i všichni ostatní jasně viděli, že nelpím na penězích takto získaných a že jich nechci užívat jako svého majetku, ať jdou šlechtěným způsobem zase ode mne pryč.“

Když to řekl, rozhodil všechny peníze získané ve hře mezi lid stojící kolem.

Z toho si vzal tento král ještě větší podnět k hněvu, ale jako moudrý člověk přece jen ten hněv zatajil a potlačil mlčením.

Po několika dnech všechna ta knížata a velmožové vyjeli z Vratislavě do Pruska. Tam leželi dlouhou dobu a čekali, až bude led; ale zima byla tak mírná a vlhá, že neměli možnost přejet po ledu na koních jako v jiných letech. A tak mnozí ti velmožové se zklamali ve svých nadějích a zbytečně promarnili námahu a vydané peníze.

KAPITOLA 17

Vyjmenovaní pánové se proto vrátili a každý zamířil kroky do své země. Avšak král krakovský a vévoda Bolek zosnovali lstivě zločinný záměr, kterak by mohli zajmout krále Jana a Karla při jejich návratu z Pruska a po mnohém potupení je do posledního groše obrat. Ti ovšem o takových úkladech neměli tušení; proto se král Jan vydal se svými lidmi na cestu přes Lužici a markrabství braniborské do hrabství lucemburského, Karel se však nemohl vyhnout, neboť se musel nezbytně vracet zemí krále krakovského do Vratislavi.

Přišel tedy do města Kališe, kde mu byly návodem krále krakovského nastrojeny úklady, ale ne tak, aby jako veřejný nepřítel byl zajat, nýbrž měl být tajně střežen, aby neunikl z města. Když to vzápětí Karel zpozoroval, předstíral, jako by o tom střežení nevěděl a prohlásil, že tam chce pro odpočinek několik dní zůstat. A proto vypravil k vratislavskému hejtmanu pěšího posla, aby mu po pořádku vylíčil průběh celé věci. Ten ihned přitrlh s třemi sty oděnci asi na jednu míli k městu Kališi a poslal Karlovi před bránu statného valacha. Karel na něj velmi ostražitě čekal, jak byl zpraven od posla, kterého před tím poslal do Vratislavi. Když pak byl kuň přiveden, nasedl na něj a rychlým klusem dorazil značně brzy k svým druhům, kteří ho přišli z Vratislavě vysvobodit.

Když potom krakovský král zpozoroval, že Karel takto vyvázl z jeho nástrah, přikázal zajmout všechnu jeho čeleď, která po něm zůstala v Kališi, ale tu později propustil na svobodu, když už nemohl zadržet Karla tak, jak se původně rozhodl.

Potom jmenovaný král Kazimír oblehl město Stínavu patřící k území Vratislavskému a dobyl ji. Jeho vojsko tam napáchalo mnoho hanebností znásilňová-

ním panen a zneuctíváním manželek občanů. Když se zpráva o tom donesla k českému králi Janovi, který se tehdy zdržoval v rýnské kotlině, přijel ihned do Čech, sebral veliké vojsko, oblehl město Svidnici, zpusťošil předměstí, poplenil z velké části její území, dobyl města Landshutu a zničil je. A protože sám vévoda svídnický lstivě a hanebně zosnoval ony úklady a ničemné nástrahy, jimiž měl být Karel v Kališi zadržen, jak bylo výše vyprávěno, král Jan a Karel leželi deset neděl v zemi zmíněného vévody a když ji nepřátelským způsobem poplenili jako pomstu za spáchaný zločin, vrátili se do Čech.

KAPITOLA 18

Neuplynulo příliš mnoho času po tom, co se toto stalo, když Ludvík Bavor, který se nazýval císařem, uzavřel mocný spolek s králem uherským, vévodou rakouským, králem krakovským, markrabětem míšeňským a vévodou svídnickým proti Janovi, českému králi, a Karlovi, markraběti moravskému.

Ti všichni vypověděli řečenému Janovi a Karlovi v jednom týdnu nepřátelství svými listy, aby je napadli a stíhali jako své úhlavní nepřátele. Král Jan, zastrašen těmito novými zprávami, vypravil k Ludvíkovi své sloutné posly, totiž pana Mikuláše z Lucemburku, svého důvěrného rádce, a pokladníka pana Jindřicha z Neuenburgu, svého nejvyššího písaře, aby s Ludvíkem projednali setkání do určité doby k jednání o mír nebo stanovení příměří. Ten pak jednoduše odpověděl, že s ním nechce mít žádné jednání o příměří, ani se s ním domlouvá k nějakému jednání o mír. Když to král Jan uslyšel, řekl: „Ve jménu Páně, čím více budeme mít nepřátele, tím více dostaneme kořisti a zisku z plenění. A já přísahám při Pánu Ježíši Kristu, že tomu, kdo z nich nás první napadne, zatopím takovým způsobem, že se všichni ostatní zaleknou.“

Když potom uplynula nepřilíš dlouhá doba, krakovský král napadl město Žary, patřící Mikuláši, knížeti opavskému, a nepřátelsky je oblehl. Ten poslal ihned ke králi Janovi do Prahy a velmi naléhavě prosil, aby mu poslal něco ozbrojených mužů, s jejichž pomocí by mohl osvobodit své město, obležené od krále Kazimíra. Když to král Jan uslyšel, pln radosti mu odpověděl, že nepošle žádné ozbrojence, ale že během čtyř dnů přijde osobně na pomoc s obrovským množstvím vojska.

Nato král Jan svolal ihned všechny pány z českého království na sněm a přede všemi shromážděnými řekl: „Hle, mužové urození a stateční a věrní milí, sluší se, abychom mečem a zbraněmi hájili naše království a otcovskou zem proti nepřátelům, kteří neprávem útočí na nás i na vás. A protože Kazimír, král krakovský, nám na potupu nepřátelsky napadl Mikuláše, vévodu opavského, vazala našeho českého království a naší koruny, pokládám to za těžkou urážku naší výsosti; též nesmíme lehce nést, aby trpěli těžkou pohanu ti, kteří se pro mír a pokoj poddali našemu panství. Aby nám tedy nebyla připisována nečinná lhostejnost ani vnučována ospalost nečinné zahálky, chceme a přikazujeme z vás každému a všem zvláště, abyste se ihned chopili zbraní a bez prodlení nás následovali hotovi k válce, abychom odrazili pošetilou zpupnost toho, jenž se odvážil přepadnout knížete a našeho poddaného, který by se měl spíše po zásluze těšit klidu a míru, když požívá naší ochrany.“

Šlechtici však na tato králova slova odpověděli: „Pane králi, podle našeho práva trvá a od dávných časů je bez porušení zachovávána zásada, že nejsme povinni táhnout do boje za hranice království, nýbrž máme povinnost jenom uvnitř hranic království podle svých sil hájit a bránit toto království proti těm, kteří se pokoušejí nepřátelsky je napadnout.“

Král jim řekl: „Knižectví opavské jako jiná vévodství polská uznává svou příslušnost ke králi českému a ke koruně českého krále. A proto já, připraven k boji, se již přímo vydávám na cestu a vůbec chci vidět, kdo z vás podlehne takové nesmělé odvaze a pošetilé smělosti, aby se odvážil zůstat doma.“

A tak ještě téže noci vyjel král Jan s pěti sty jezdci z Kutné Hory, kde pronesl tuto řeč k šlechticům království, a spěšně kvapil dnem i nocí k opavskému vévodovi Mikulášovi. Vzápětí se v patách za ním vydali páni a všichni šlechtici království, a než dojel k řečenému knížeti, měl dva tisíce jezdců kromě střelců a jiných vojáků náležitě vyzbrojených.

Ty pan Čeněk z Lipé s třemi sty jezdci předejel, neboť ještě více pospíchal a pustil se do vášnivého boje s Uhry a s jinými, kteří z rozkazu krále Kazimíra již oblehli vévodovo město, a když se dali na útěk, pronásledoval je až do města Krakova. Na tomto útěku bylo zabito tři sta Uhrů a zajato šedesát urozených mužů. Ostatní vojsko pak stíhal tak dychtivě, že on sám i velká část jeho vojáků vtrhli do města s rozlícenou myslí. Vtom byla spuštěna mříž brány a oni byli v městě zadrženi.

Ale král Jan nesl s velkou hořkostí v srdci, že on sám se nezúčastnil takového boje, neboť by býval dobyl město beze všeho odporu. Zato ještě téhož dne oblehl s velikým vojskem město Krakov, a jak tam ležel, zpusťošil předměstí a z největší části celé to území vyplnil.

Tehdy Kazimír, král krakovský, vzkázal králi Janovi, aby se k vyvarování nebezpečí tolika lidí on sám s ním samotným uzavřel v síni, a kdo tam nad druhým zvítězí, že může s poraženým naložit podle své vůle. Ale protože král Jan byl tehdy již úplně slepý, vzkázal Kazimírovi, aby se dal oslepit a potom že chce velice rád se s ním utkat v souboji.

Hned po tom bylo na žádost Kazimírovu mezi nimi uzavřeno příměří na tři týdny. V tomto období byly všechny příčiny nepřátelství urovnány tak, že Karlovi, markraběti moravskému, má být úplně beze všech závazků prominut dluh deseti tisíc hřiven stříbra, jež mu Kazimír před časem půjčil. A když pak byla uhašena příčina nesvárů mezi nimi, byl mezi nimi sjednán a potvrzen mír a pokoj. Do potvrzení tohoto míru byli jednomyslně zahrnuti i všichni ti knížata, kteří dříve vyhlásili svá nepřátelství samému králi Janovi a Karlovi, markraběti moravskému.

KAPITOLA 19

Potom Ludvík Bavorský vypravil své slavné poselstvo ke králi Janovi a Karlovi a naléhavě žádal, aby se s ním sešel v sjednaný den na poradu, že mu chce dát úplné zadostiučinění za všechna bezpráví a násilí, kterých se dopustil jeho syn Ludvík na Janovi, synu českého krále, odnětím manželky a tyrolského hrabství, a poskytnout mu přiměřenou náhradu. I byl sjednán termín, aby se stanovený den jednalo o těchto smlouvách; jednání se mělo konat v Trevíru v přítomnosti trevírského arcibiskupa, který byl strýcem krále Jana. K tomuto dni se sjelo mnoho pánů a vznešených mužů, kteří měli o té důležité věci vážné rozhovory, jak toho vyžadoval tento mimořádný případ a nelidskost toho zločinu hodného zavržení.

Neboť nebylo od věků slýcháno, že by byl mocný a urozený kníže a pán oloupen o tak šlechetnou ženu a vlastní manželku tak ničemně zrádnou lstí a bídnými úklady. Když takto prozkoumali mnoho návrhů, usnesli se hromadně prohlásit, že by nebylo nijak slušné ani čestné, aby se Jan, jenž byl dříve vypuzen a vyhnán z hrabství tyrolského a jiných svých panství od svých lidí zločinným a podvodným záměrem, vrátil znova do hrabství tyrolského a jiných panství, ani aby přijal nazpět manželku, kterou, když se poskvřnila tak hanebným cizoložstvím, by již nikdy nemohl bez pocitu hnusné ošklivosti zahrnovat

sladkými objetími ani manželskou láskou tak, jak to vyžaduje náležitý vztah mezi manžely.

Konečně se dospělo k tomu výsledku, že se Ludvík bavorský uvolil dát Janovi a jeho synu, jenž byl ze svých panství vypuzen, jak již dříve uvedeno, zemi Lužickou, totiž města Zhořelec a Budišín, jež mají být nerozlučně přivtělena se všemi panstvími i se vším, co k nim přísluší, ke království českému a po všechny budoucí časy při něm zůstat. Nadto mu měl dát dvacet tisíc hřiven čistého stříbra. Místo těchto peněz nabídl markrabě braniborský do zástavy města Berlín, Branibor a Stendal s veškerými i jednotlivými požitky, poplatky a příjmy těm městům příslušejícími, aby v nich král Jan nebo jeho syn Jan tak dlouho vládl, měl je v moci a bral z nich užitek, dokud by mu nebylo v Praze oněch dvacet tisíc hřiven v hotových penězích úplně splaceno. Král Jan sice přijal tuto smlouvu, ale když se o ní dověděli jeho synové Karel, markrabě moravský, a Jan, nechtěli k ní dát souhlas a říkali: „Jestliže náš otec dostane ony peníze, utratí je mezi svými přáteli na Rýně, a my takto vyjdeme oklamáni s prázdnou.“

A tak, když se Ludvík dověděl, že synové krále Jana nechtějí tu smlouvu přijmout, ani svými listy ji potvrdit, pochopil, že takto vše, co bylo sjednáno a umluveno, zůstane marné a plané. Tím se Ludvík Bavor velice vyděsil a byl ohromen více, než lze vyjádřit, neboť tušil v té věci znamení špatného výsledku, když se synové krále Jana zdráhají přijmout a uznat smlouvu sjednanou a sestavenou od vážených knížat po zralých a obezřetných úvahách a přijatou jejich otcem a že tak směle a s hrdou myslí proti ní mluví.

KAPITOLA 20

Potom se král Jan vypravil do Avignonu ke dvoru papeže Klimenta a tak úspěšně s ním vyjednal, že přede všemi říšskými voliči povolnými k volbě prohlásil, že Ludvík Bavor není pravým císařem, protože stojí proti svatosvaté církvi římské, matce křesťanstva, a že ke své korunovaci dosadil za papeže jednoho bratra z řádu minoritů. A tak vzápětí přistoupili voličové k volbě a zvolili šťastným řízením osudu za římského krále Karla, markraběte moravského.

EDIČNÍ POZNÁMKA

Karel IV. (nar. 14. 5. 1316, zemřel 29. 11. 1378) napsal jen první část svého životopisu. Druhou sepsal podle Karlových zápisků neznámý skladatel. Vlastní životopis začíná až třetí kapitolou. V prvních dvou Karel napomíná své nástupce na českém a římskoněmeckém trůně a uvažuje o dvojím životě, duchovním a „světském“, též v kapitole sedmé. Kapitoly 11—13 přerušuje dosavadní vyprávění o svém životě a podává výklad Matoušova evangelia XIII, 44—52. Citáty z bible uvádíme zpravidla v tradičním znění. Jsou vtištěny kurzívou. Do textu překladu vkládáme pro přesnější orientaci několik nejdůležitějších dat. Tyto nepatrné doplňky jsou v hranatých závorkách. Překládal jsem podle vydání Emlerova (Prameny dějin českých III, 1882). Hotový překlad jsem ještě srovnával s textem B. Ryby (Odeon 1978). Přihlížel jsem k oběma překladům staročeským i k oběma novým (k Hrdinovu z r. 1911 a k Pavlovi z r. 1970). Je tedy tento překlad v pořadí pátý úplný. Ve své Próze z doby Karla IV. (2. vyd. r. 1948) publikoval Jan Vilikovský svůj překlad jen některých částí Karlova životopisu. Výrazově se všechny překlady místy shodují — je to při tomto druhu *historické prózy nevyhnutelné*.

R. M.

ROMANORUM IMPERATOR ET BOEMIE REX

Mezi knížaty, králi a císaři, co jich kdy dosáhlo české panovnické hodnosti a bylo korunováno svatováclavskou korunou, se zapsal Karel IV. do paměti zcela výjimečně. Pravda, také doba to byla výjimečná. Podzim středověku, dozívající rytířské řády, hrozící církevní schizma, pokles autority Svaté římské říše, budování měst a dokončená kolonizace vnitřní i vnější, rozmach národního i mezinárodního obchodu a sklonek naturální směny, rozkvět stříbrných dolů v Kutných Horách, Jihlavě a Brodu, podmiňující ražbu hodnotné měny, pražského groše — ale také několik morových vln, převalivších se Evropou, praskající hranice s prvními kacíři, počátek stoleté války mezi Francií a Anglií, propukávající lidové bouře v Itálii a výbuch francouzské jacquerie, papežské avignonské zajetí a současně i vzestup vědění, opírajícího se o nové univerzity a podníceného prvními květy blížící se renesance, vrchol české deskové a nástěnné malby a skulptury, vzpínající se hroty velechrámů pozdní gotiky, končícího feudalismu. To všechno a ještě jiné znaky tvoří vzácný rám obrazu jednoho výjimečného života, tak nedílně a tak organicky vsazeného do zdíva tisíciletých českých dějin.

Václav, prvorozený syn poslední Přemyslovny, královny Elišky, po únosu svým otcem do Francie přijavší jméno Karel, byl hoden své zvichřené doby. Nadprůměrně vzdělaný, mimořádně citlivý, někdy prchlivý a jindy lstivý, často moudrý a v lásce ke svému rodu neprozřetelný, vojácky řízný a zároveň pokorně zbožný až k charismatickému chápání své vládcovské role, byl svému národu opravdu darem. Kdy se v našich dějinách stalo, že po čtyřicet let se nedotkla české půdy noha cizího vojáka? Kdy jindy se Praha stala sídelním městem světové hlavy křesťanstva, tehdy chápaného jako jediný okrsek civilizace? A kdy jindy než právě v době jeho vlády dostala přívlastek zlatá? Právem stála jako „caput regni“ v čele soustátí s hrdým názvem Česká koruna, nejrozsáhlejšího územního tvaru, jaký našemu území kdy náležel? A byl to český stát, vědomě navazující i jeho zásluhou na Velkou Moravu a na přemyslovskou dynastii, jejíž slovanskosti dodal výrazu založením Emauz i úctou ke tradici sázavského opata Prokopa.

Přesto, že byl po otci rodem Lucemburk a vychováním Francouz.

Jeho odkazem je Alma mater, vysoké učení pražské, jehož zásluha o vývoj českého národa je dodnes připomínána méně, než jí patří. On to byl, kdo vymanil naše země z církevního poručnictví mohučské arcidiecéze. Jeho vkladem do základního říšského zákona, Zlaté buly, bylo právní zajištění neodvislosti českého státu od císařské zvládnutí a kurfiřtských lenních závazků. Bez něho by trvalo celá staletí, než by se Praha rozšířila o rozlohu Nového Města, velkoryse projektovaného, což nemá obdoby v jiných zemích středního věku. A i kdyby jeho pokus o jednotný zákoník Majestas Carolina uspěl, nepřidalo by to už na velikosti jeho ducha.

Jeho vlastní literární práce, pravděpodobně rozsáhlejší, než doposud víme, zcela jistě

inspirovaly soudobé české dějepisectví. Znamenaly podporu i jiným oblastem písemnictví, tak bohatě se rozvíjejícího právě za vrcholu jeho vlády. Středověké legendy, první slovník našeho jazyka, zvaný Klaretův, žákovské skladby a písňová tvorba, velkolepé rukopisné kodexy a první díla předchůdců českého reformačního hnutí v národním jazyce — to je celá paleta forem intelektuálního úsilí, bez něhož by nemohly vyšlehnout husitské zpěvy, břitké manifesty, vášnivé kvěstie, polemiky a traktáty o jednu generaci později.

Patří mu naše chvála a dík. Jako českému králi i římskému císaři, jehož titul „divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus et Boemie rex“ nemohl větším právem patřit už nikomu z celé pohnuté, na činy bohaté a zároveň i hrdé historie našeho národa a lidu.

Alexej Pludek

KAREL IV.
VLASTNÍ ŽIVOTOPIS

Z latinského originálu přeložil Rudolf Mertlík. Poznámku napsal Alexej Pludek. Pěti originálními kombinovanými technikami vyzdobila Eva Hašková. Graficky upravil Vladimír Viener. O vydání pečoval Vladimír Beneš.

Vydal Supraphon, oborový podnik, nositel Řádu práce, Praha 1, Palackého 1, v roce 1985 jako třicátý osmý svazek bibliofilské edice Polyhymnia a jako stou dvacátou první publikaci v edici Lyry Pragensis. Odpovědný redaktor Milan Friedl.

Vytiskla Stráž, tiskařské závody, národní podnik, Plzeň, závod ve Vimperku. Písmem Garamond ručně vysadila Anna Hanzalová a vytiskl Ludvík Žižka.

Originální kombinované techniky vytiskl Pavel Dřimal. Knihařskou práci provedl polygrafický podnik Tomos, závod Ateliér. Část nákladu byla vydána v umělecké vazbě Jindřicha Svobody.

Vydáno dvě stě číslovaných výtisků na ručním papíře z Velkých Losin. Publikace číslo 02-158-85.

Cena výtisku ve volných arších 690 Kčs.
Cena výtisku v umělecké vazbě 1 390 Kčs.

Tento výtisk má číslo ✓

Eva Hašková!

